

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra slovanských jazyků a literatur

Bakalářská práce

Specifika neformální komunikace prostřednictvím internetu

Vypracovala: Martina Brožková
Vedoucí práce: Mgr. Michaela Křivancová, Ph.D.

České Budějovice 2015

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí bakalářské práce Mgr. Michaele Křivancové, Ph.D., za odborné posouzení bakalářské práce a za cenné rady a náměty pro dokončení této práce.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis:

Anotace

Bakalářská práce se věnuje neformální komunikaci mladých lidí prostřednictvím internetu a některým jejím specifickým. Práce je rozdělena na dvě části, část teoretickou a praktickou. V části teoretické se práce bude zabývat odchylkami spisovné výslovnosti v oblasti morfolgie, syntaxe, lexika a vlivu internetové komunikace na oblast pravopisu. Část praktická se věnuje sledování tohoto druhu komunikace na vybraných internetových serverech – a to u tří věkových skupin: jedná se o žáky základních a studenty středních a vysokých škol. Cílem je postihnout typické rysy tohoto druhu komunikace v různých rovinách jazyka, a to včetně odrazu na pravopis.

Annotation

This bachelor thesis is focused on informal communication of young people via Internet and some of its specifications. The thesis is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part will be dealing with the variations of standard pronunciation in the area of morphology, syntax and vocabulary. The practical part is focused on monitoring of this kind of communication on selected internet servers – at three age groups: these are elementary school students, high school students and college (university) students. The aim is to capture the typical features of this kind of communication at different levels of language, including a reflection of spelling.

Obsah

Úvod	8
1 TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 Komunikace	9
1.1.1 Vymezení pojmu komunikace	9
1.1.2 Internetová komunikace.....	11
1.2 Specifika internetové komunikace v odborných publikacích	18
1.2.1 Odborné publikace.....	18
1.2.2 Specifika internetové komunikace.....	19
2 PRAKTICKÁ ČÁST	26
2.1 Cíle a metody praktické části	26
2.2 Základní škola (děti 11-15 let).....	26
2.2.1 Fonetická stránka textu	27
2.2.2 Psaní bez diakritiky.....	27
2.2.3 Pravopisné chyby	28
2.2.4 Překlepy	29
2.2.5 Pravidla užití interpunkce	29
2.2.6 Zmnožení interpunkčních znamének a emotikonů	29
2.2.7 Morfologické chyby v textu.....	30
2.2.8 Lexikální stránka textu.....	30
2.2.9 Emotikon.....	31
2.2.10 Rozpad věty – absence typických znaků věty.....	31
2.2.11 Stylizace mluveného projevu a kontaktné prostředky	32
2.3 Střední škola (mladiství 15 -19 let).....	33
2.3.1 Fonetická stránka textu	34
2.3.2 Psaní bez diakritiky.....	34
2.3.3 Pravopisné chyby	35

2.3.4	Překlepy	36
2.3.5	Pravidla užití interpunkce	36
2.3.6	Zmnožení interpunkčních znamének	37
2.3.7	Psaní velkými písmeny	37
2.3.8	Morfologické chyby.....	38
2.3.9	Lexikální prostředky	38
2.3.10	Emotikon.....	39
2.3.11	Stylizace mluveného projevu a kontaktné prostředky	39
2.4	Vysoká škola (studenti 19-24 let)	40
2.4.1	Fonetická stránka	40
2.4.2	Psaní bez diakritiky.....	40
2.4.3	Pravopisné chyby	41
2.4.4	Překlepy	42
2.4.5	Pravidla užití interpunkce	42
2.4.6	Zmnožení interpunkčních znamének a emotikonů	43
2.4.7	Morfologické chyby.....	43
2.4.8	Lexikální prostředky	43
2.4.9	Emotikon.....	44
2.4.10	Stylizace mluveného projevu.....	44
2.4.11	Posílání multimediálních souborů pomocí Facebooku	46
2.5	Porovnání specifík neformální komunikace.....	46
2.5.1	Shrnutí výsledků tabulky	48
2.5.2	Přejímání cizích slov a zkratky	49
	Závěr	51
	Seznam literatury.....	53
	Přílohy.....	57

Úvod

Internetová komunikace prožívá v posledních letech ohromný nárůst a stoupá se její popularita. Mezi hlavní příčiny tohoto fenoménu patří rychlost interakce mezi komunikátory, jednoduchost spojení, mnohdy i bezplatnost. Téměř každý člověk dnes již využívá některý druh internetové komunikace. Mnoho lidí tráví velkou část svého volného času právě na komunikačních internetových sítích nebo kontrolují web v pravidelných intervalech.

Internet velmi zasahuje do našeho života a ovlivňuje ho. Má vliv na trávení našeho volného času, na naše uvažování i naše komunikační dovednosti. Tento internetový trend stále roste a v nejbližší době se určitě výrazně neomezí. Každý den přibývá nových uživatelů nejrůznějších komunikačních sítí.

Možnosti stále narůstajícího trendu být „online“ lze označit jakodalekosáhlé. Globalizace komunikace s sebou přináší zejména klady. Internet slouží stále více lidem jako zdroj informací, zábavy, jako prostředek vzdělávání a mj. i jako komunikační médium. Komunikace prostřednictvím internetu má ovšem i své negativní dopady na společnost. Internet je doslova zahlcený reklamou. Kromě toho nemůže odhadnout, jak starý uživatel za počítačem momentálně sedí, takže může přinášet sdělení nevhodné či nebezpečné pro děti.

Děti, které nedokáží odhadnout možnou hrozbu, jsou pro internet nejjednoduššími oběťmi. Mohou se dostat do nebezpečných situací a neustále jsou vystaveny vlivu podprahových reklam. Internet a převážně internetová komunikace napomáhá k omezování schopnosti mladých lidí vyjádřit se v jazykové rovině. To může mít za následek ztíženou komunikaci mladistvých v osobním styku. Tito mladí lidé se následně mohou vyhýbat osobní komunikaci a hledat pomoc na komunikačních sítích, kde není nutný osobní kontakt.

Důvodem k vybrání tohoto tématu je výše uvedený vliv, který internet v našem životě získal. Sama jsem uživatelem několika komunikačních sítí a vím, že i já někdy píši a neohlížím se na různé slovní formy nebo pravopis českého jazyka.

Cílem je postihnout typické rysy tohoto druhu komunikace v různých rovinách jazyka včetně odrazu na pravopis.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Komunikace

1.1.1 Vymezení pojmu komunikace

„Lidská společnost je v podstatě síť vztahů mezi lidmi. Když si ji představíme jako rybářskou síť, pak uzly představují lidi a provázky či lana vztahy mezi nimi. Ale co to vlastně je toto lanoví v lidském světě? Jedna odpověď je komunikace.“¹

Existuje mnoho definic komunikace, které se navzájem různě liší. Téměř všechny ale používají pět základních prvků - tj. komunikátora, adresáta, komunikační kanál, mediální sdělení, účinek.

Na jakékoliv komunikaci je zvláštní, že ji vždy ovlivňujeme. Nějak se na ní podílíme, spoluutváříme ji, ale zároveň jsme její součástí. Komunikace představuje de facto podílení se lidí na nějaké společné činnosti pomocí vzájemného kontaktu. Komunikace zpravidla probíhá mezi dvěma či více uživateli a nemusíme se jí vždy účastnit prostřednictvím řeči. Jako účastník komunikace je označován i jedinec, který přihlíží komunikaci někoho jiného a mluveným projevem do ní nezasahuje. Tím, že přihlížíme, ovlivňujeme druh podání informací či informace samotné. Komunikační výměna obsahuje nejen sdělení, ale i sdílení.

Komunikace není jenom řeč, nýbrž veškeré chování, a každá komunikace – včetně komunikačních aspektů jakéhokoli kontextu – ovlivňuje chování.²

Obecně komunikace nepatří mezi specificky lidské jevy. Potřeba vysílat a přijímat informace je vrozená u všech živých tvorů. Komunikace jsou schopna všechna živá zvířata. U nich neprobíhá pomocí řeči, ale např. mimikou, pachy, pohyby, gesty.

Komunikace je sociální proces, jenž ke svému životu potřebujeme. Každý člověk má tendenci komunikovat s jiným člověkem. Pokud tato komunikace (z různých důvodů) nemůže proběhnout osobně, uchylují se k její „náhradě“ (např. pomocí neosobní komunikace přes internet).

¹ARGYLE, M., TROWER, P. *Person to Person ways of communicating*. London: Harper & Row Publishers, 1979.

²VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 319 s. ISBN 80-717-8998-4.

1.1.1.1 Druhy komunikace

Verbální komunikace

Verbální komunikace je zprostředkována slovy. Jedná se o nejčastější způsob dorozumívání mezi lidmi. V širším pojetí lze do verbální komunikace zařadit i komunikaci písemnou. Její základní formou je rozhovor, který můžeme popsat jako jazykový styk, v němž střídavě mluví dvě či více osob a který probíhá za určité sociální situace. Předpokladem pro vedení rozhovoru je zvládnutí systému jazykových prostředků (zejména znalost stejného jazyka a dostatečná slovní zásoba).

Druhy verbální komunikace

- Formální komunikace

Jedná se o komunikaci, která je plánovaná. Člověk má čas se na ni připravit. Formální komunikace probíhá dle pevně daných pravidel. Objevují se v ní exaktní informace, autor si je jist a má ve své komunikaci systém. Komunikace se odosobňuje – tlumí se emoce. Primárně se osoby oslovují vykáním, často dochází k neosobní formulaci (př. „*pokud protistrana dovolí*“; „*navrhovatel může předstoupit*“). Minimalizují se gesta, mimika a projevy v hlase (intonace, odmlky). Mluví se snaží mluvit spisovně a precizně formulovat své myšlenky. V některých sociálních situacích je formální komunikace jedinou akceptovatelnou komunikací (např. soud).

Jako příklad této komunikace lze uvést mj. přijímací pohovor, oficiální nominování.

- Neformální komunikace

Ve srovnání s komunikací formální se tento druh komunikace vyskytuje častěji, patří do našeho každodenního života. Neformální komunikace není plánovaná – nemá pevně daná a zavazující pravidla, člověk si svůj projev nepřipravuje, protože tento druh komunikace je flexibilní. Díky flexibilitě se neformální komunikace nedá přesně naplánovat, je nepředvídatelná, velmi často se v ní objevuje emocionalita.

Neverbální komunikace

Neverbální komunikace označuje druh komunikace, při kterém se nepoužívá řeč. Jedná se o mimoslovní dorozumívání, při kterém se využívá mimiky (sdělování výrazem obličeje – oči, nos, ústa), gest (např. pohyby rukou), proxemiky (sdělování pomocí vzdálenosti komunikujících), haptiky (tělesný kontakt hmatem; podání rukou,

poplácání po rameni), posturologie (řeč našeho těla, postoj, držení těla). Jako další způsob dorozumívání prostřednictvím neverbální komunikace mohou být odmlky v komunikaci (odmlčení poskytuje mluvčímu mj. čas na přemýšlení nebo upoutání pozornosti), oční kontakt (upřený oční kontakt může signalizovat projev moci, upřímnosti, sebevědomí či mluvčí očekává zpětnou vazbu; uhýbání očnímu kontaktu naopak signalizuje podřízenost nebo neupřímnost) nebo tón hlasu. Důležité je vědět, že neverbální projevy v komunikaci jsou často „opravdovější“ a autentičtější, proto bývá dobré umět tyto projevy poznat a přečíst. S neverbálními projevy se setkáváme v každodenním životě a vnímáme je podvědomě (bez toho abychom se na ně více zaměřili nebo na ně reagovali).

1.1.2 Internetová komunikace

Internet

Nárůst používání internetu, tudíž i internetové komunikace můžeme očekávat i v budoucnosti. Téměř kdekoliv na světě se můžeme připojit k internetu bez větších problémů. Dokonce i na Mt. Everestu, nejvyšší hoře světa, se dnes nachází internetová kavárna³, ze které je možné se připojit k internetu a poslat jakékoliv informace. Původní význam internetu byl „sběrna informací“ – místo, kde by se shromáždily všechny informace najednou. Současná společnost si v průběhu existence internetu vytvořila vlastní význam – internet jako komunikační médium.

Vymezení pojmu internetová komunikace

Internetová komunikace je způsob komunikace, který vyžaduje technický nástroj (např. počítač, mobilní telefon nebo iPod) s připojením k internetu. Uživatel musí disponovat alespoň základní technickou gramotností. Jedná se o dovednosti a schopnosti zaměřené na ovládání počítače a jeho příslušenství (myš, klávesnice, reproduktory, monitor atd.) v běžném životě.

Druhy internetové komunikace

Internetová komunikace působí jako náhražka za komunikaci osobní. Důvodů může být několik, a to od nemožnosti osobního kontaktu s ohledem na vzdálenost, přes

³IDNES.cz. *Yetti má přístup k internetu*[online].2003-01-28 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/yetti-ma-pristup-k-internetu-diy-/zahranicni.aspx?c=A030128_121641_vedatech_mad.

neaktuálnost požadovaného sdělení až po případ, kdy člověk nemá potřebu vyhledávat osobní způsob dorozumívání. Některé druhy komunikace prostřednictvím internetu (např. chat, diskusní skupina) poskytují velké množství anonymity, jež potom člověku umožňuje prezentaci názorů, které by třeba za normálních okolností nikdy nezveřejnil. Umožňuje i vyjádření vlastního názoru k tématu, které by v osobní konverzaci bylo tabuizováno.

1.1.2.1 E-mail

E-mail patří mezi nejužívanější služby na internetu. Je pravděpodobné, že téměř každý člověk žijící ve vyspělých zemích používá e-mail v běžném životě. V dnešní době už v mnoha institucích požadují e-mailové adresy, například se jejich prostřednictvím objednáváme u lékaře. Elektronická pošta (e-mail) se tudíž stala nedílnou součástí života 21. století.

Pomocí internetových portálů, které nám umožňují přístup do sítě, si díky speciálnímu programu snadno zaregistrujeme svou e-mailovou adresu. Podstatou e-mailu je posílání elektronických dopisů, jež mnohdy nahrazují i oficiální dokumentaci, nebo posílání krátkých textů určených pro neformální korespondenci mezi jednotlivci. K těmto dopisům lze připojit i různé přílohy (zvukové, textové, obrázkové).

Tato komunikace zastínila běžné ruční psaní dopisů opět díky své rychlosti. Interakce mezi uživateli se dá uskutečnit prakticky během několika minut, pokud jsou oba připojeni online. Prodlení nastává pouze v případě, kdy uživatel nemusí být online nebo na daný text nechce odpovídat bezprostředně. Záleží pouze na adresátovi, za jak dlouhou dobu se rozhodne odpovědět. To se může odrážet i na formální a pravopisné stránce jazyka. Uživatelé mají dostatečný časový prostor, aby e-mailu dali náležitou formu. To ovšem neznamená, že texty bývají spisovné nebo bez překliků. Důležitá je funkce e-mailu. Pokud slouží jako komunikace mezi dvěma přáteli, mohou se v e-mailech (i po delší prodlevě) objevovat nejrůznější porušení norem českého jazyka. Komunikace se nemusí odehrávat pouze mezi dvěma uživateli, text lze poslat více adresátům.

1.1.2.2 Diskusní skupina

Diskusní skupina/diskusní fórum/newsgroup je chápána jako diskuse účastníků na konkrétní téma. Účastníci více či méně seriózní diskuse své příspěvky odesílají po

přihlášení do fóra. Přihlášení probíhá často velmi snadno, někteří účastníci používají celé své jméno, ale většina z nich se skrývá pod nějakým nickem.⁴ Prakticky se příspěvky do diskuse vkládají anonymně, což dává uživatelům volnou ruku k psaní svých názorů.

Příspěvky se projevují dvěma způsoby. Buď jsou řazeny chronologicky podle časové linie, nebo se objevují hierarchicky, díky čemuž je možné sledovat větvení diskuse. Účastníci diskuse na sebe mohou různě reagovat, odpovídat si a probírat názory jiných.

Existuje i moderovaná diskuse, kde na vrcholu diskuse stojí moderátor, jenž diskusi řídí a rozhoduje o tom, které články mohou být a které budou zveřejněny.

Při tomto druhu internetové komunikace nemusí být účastníci nutně po celou dobu online. Stejně jako u e-mailové komunikace mají čas připravit si text, který chtějí zveřejnit. Ve srovnání s chatem se mnozí přispěvatelé snaží o kultivovanost projevu bez zbytečných pravopisných chyb. Narozdíl od e-mailové komunikace probíhá tato komunikace pouze veřejně. I když mohou komunikovat pouze dva uživatelé, jejich diskusi si může přečíst téměř kdokoliv. Objevuje se zde i omezení v podobě stanovení maximálního počtu znaků, které lze odeslat. Pokud chce někdo napsat text delší, než je povolený počet znaků, musí svůj názor rozdělit a vkládat postupně. Všechny příspěvky se ukládají na serveru a je možné se k nim vracet i po delší době.

1.1.2.3 Chat

„Chaty – to je prostor pro vytváření fiktivní identity a simulaci kontaktu, nalézání spřízněných duší, jindy jen úpěnlivé volání zanikající ve změti hlasů.“⁵

Při chatu, někdy také nazývaném narozdíl od diskusního fóra synchronní či kvazisynchronní⁶ chat, spolu simultánně komunikuje poměrně velké množství lidí, kteří se (on-line) přihlásili do některé z místností (chatroom, kanál) na jednom ze serverů, které tento typ komunikace umožňují.⁷

Komunikace probíhá anonymně, pod nickem, který si uživatel zvolí sám (nick utváří první dojem v chatových místnostech). Komunikace se může realizovat mezi dvěma účastníky (pomocí „šepotu“), nebo se píše hromadně pomocí vkládání krátkých textů na společnou obrazovku pro všechny účastníky v chatroomu (chatová místnost je

⁴Nick (též nickname) je do češtiny překládán jako přezdívka. Nick je důležitou složkou identity chatujícího a jen málokdy se shoduje s jeho jménem.

⁵ČMEJRKOVÁ, Světla. E-čeština. In: *Čeština doma a ve světě*. Praha 2006, roč. 14, č. 1-4, s. 4-15

⁶Kvazisynchronní – zdánlivě připomínající současnou existenci/současný průběh jevů.

⁷JANDOVÁ, Eva. *Čeština na www chatu*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2006, s. 18. ISBN 80-736-8253-2.

virtuální prostor). Jednotliví uživatelé mohou být zapojeni současně do několika dialogů a záleží jen na nich, kolik z nich jsou schopni vnímat.

Tento druh komunikace vyžaduje, aby účastníci byli online, a to se odráží na způsobu jejich vyjadřování. Příspěvky hromadné komunikace bývají krátké, protože se vkládají na společnou obrazovku, kde je vidí všichni účastníci a kam je mohou všichni posílat. Díky těmto faktorům text na obrazovkách rychle mizí. Odesílaný text vytěsňují další psané záznamy. Právě z tohoto důvodu se příspěvky hromadné komunikace vyznačují malým rozsahem. Proto na rychlost komunikace má bezprostřední vliv, kolik uživatelů je v daný čas online.

1.1.2.4 Facebook

Fenomén Facebook

Facebook představuje jeden z největších trendů současné dospívající generace, jedná se o celosvětově rozšířenou síť. Mladistvých, kteří by nebyli zaregistrováni na tomto webovém systému, je minimum. Registrovat se může prakticky každý člověk, pokud dovršil věk 12 let, i když toto omezení je pouze formální. Facebook nabízí všechno na jednom místě. Umožňuje okamžitou komunikaci (pokud jsou účastníci online), sdílí se zde multimediální data (obrázky, videa, hudba, odkazy na jiné webové stránky) a uživatel může kontrolovat své „přátele“ a vědět, co se odehrává v jejich životě (i když se nachází momentálně třeba na druhé straně Země). Nabízí svým registrovaným uživatelům velké množství aplikací, jako jsou hraní her, vyplňování různých testů (např. *Jaké pití jsi?*⁸), nabízí různé chvilkové aplikace, aby udržel uživatele jen na své síti (např. *Na kolik % tě miluje ten, koho ty?*⁹). Každý uživatel se může přidat, nebo sám založit skupinu¹⁰ a komunikovat tak neustále s lidmi, jež mají podobné zájmy či problémy. Jako příklad facebookové skupiny lze uvést *Kolej KI JČU, Český jazyk+ Společenské vědy 2012-2015* nebo *Pajdák* =). Všechny tyto zmíněné aplikace a doprovodné programy mají za cíl udržet uživatele na Facebooku co nejdéle, bavit ho, aby neměl potřebu odcházet na jiné sítě a stránky. Facebook nepředstavuje

⁸ Aplikace *Jaké pití jsi?* a podobné aplikace po vyplnění několika otázek vyhodnotí, co z daných možností člověk může být, např. u aplikace *Jaké pití jsi?* se může objevit odpověď jako Voda, Rum, Pivo atd.

⁹*Na kolik % tě miluje ten, koho ty?* je jednoduchá aplikace, která náhodným výběrem vybere číslo, které po kliknutí na tlačítko vyskočí na obrazovce.

¹⁰Facebookové skupiny usnadňují spojení s určitými skupinami (jako jsou kolegové z práce, studenti jednoho oboru, členové zájmové skupiny). Představují soukromý prostor, kde mohou sdílet stejné informace jako na Zdi (tento pojem je vysvětlen na následující stránce) s tím rozdílem, že tyto dokumenty uvidí pouze členové této skupiny.

fenomén jen mezi mladistvými, v současné době se objevuje stále více lidí vyššího věku, kteří se registrovali na tomto webovém serveru.

V prosinci 2014 bylo v průměru 890 000 000 uživatelů Facebooku denně online.¹¹ Toto číslo je jasným důkazem, že Facebook se stal nedílnou součástí naší komunikace s okolním světem a zaujal pozici dominantní mezinárodní sociální sítě.

Komunikace prostřednictvím Facebooku

Komunikace prostřednictvím Facebooku se odehrává na webu pomocí aplikace Zpráv. Uživatel může komunikovat prakticky s kýmkoliv, kdo je na Facebooku zaregistrovaný. Vůbec nejčastěji probíhá chat se svými Přáteli.¹² Tím se oproti chatu či diskusní skupině ztrácí jejich specifický rys anonymity, na Facebooku uživatelé komunikují s osobou, kterou znají. Konkrétní uživatel s Přáteli sdílí svůj soukromý život pomocí vkládání odkazů, které ho zaujaly nebo umístováním různých obrázků, fotografií a videosekvencí. Facebook umožňuje nahlédnout do života ostatních uživatelů. Každý registrovaný uživatel má svůj profil, kde se objevují jeho základní informace (mj. jméno, příjmení, bydliště, pohlaví, profilový obrázek). Vyplnění těchto údajů je povinné, ale vyplněné údaje se nemusí shodovat s reálným životem uživatele.¹³ Pokud uživatel základní informace nevyplní podle pravdy, může se stát, že jej ostatní uživatelé nepoznají a jeho žádost o přátelství nepřijmou – bez této žádosti nemůže s uživateli blíže komunikovat a sdílet s nimi zážitky. Každý uživatel má na svém profilu Zed'¹⁴, kde se objevují příspěvky ostatních uživatelů. Mezi nejčastější činnosti uživatelů patří změna tzv. statusu. Status je krátká textová zpráva, která má ostatním uživatelům sdělit, co právě dotyčný dělá nebo bude dělat, jak se cítí, kde se právě nachází či s kým právě je. Uživatel může napsat do statusu, že se chystá například do kina a kdo by chtěl jít s ním nebo naopak všem svým přátelům najednou sdělí, že má nějaký program a nikam nepůjde. Statusy šetří čas.

Domnívám se, že Facebook velmi zasahuje do volného času. Mladiství přijdou ze školy a první, co udělají, je, že kontrolují Facebook. Mnoho dnešních dětí si neumí

¹¹Company-info. Newsroom [online]. Facebook, 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <https://newsroom.fb.com/company-info/>.

¹² Přátelé = mezi uživateli musí proběhnout oboustranné přijetí o „přátelství“ a až poté se z nich mohou stát oficiální facebookoví přátelé.

¹³ Registrovaný uživatel si může do základních informací na svém profilu napsat cokoliv. Objevují se různé alternativy jmen (Prcek Anet Řihánková; Dave Stewie). Jako profilový obrázek nemusí uživatel nutně vybrat fotku, na které by byl on sám (ale např. fotku svého psa, domu, oblíbené skupiny atd.).

¹⁴ Zed' (The Wall) vlastní každý uživatel a je to jeho hlavní stránka na Facebooku. Na Zdi se objevuje nejaktuálnější činnost přátel (jinými slovy se na Zdi dozvídáme, co se děje). Na tuto Zed' mohou ostatní uživatelé nebo sám vlastník psát vzkazy, posílat obrázky, vkládat odkazy nebo sdílet videa. Zdi se různě prolínají, a proto se zde odehrává veškerý sociální život na síti Facebook.

svůj život bez Facebooku ani představit. Facebook nahrazuje komunikaci s vrstevníky. Mohou zde komunikovat jak prostřednictvím soukromých zpráv, tak společných konverzací, kde není omezený počet členů.

Průběh komunikace na Facebooku

Komunikace na Facebooku má svá specifika. Zprávy (chatování) na Facebooku se jeví jako chatování v jiných chatroomech. Ale je tu jeden zásadní rozdíl oproti chatu, a tím je možnost trvalého záznamu zpráv. Všechny zprávy, které si pisatelé pošlou, se ukládají a uživatel se k nim může kdykoliv vrátit, přečíst si je nebo na ně reagovat. Úložiště pro zprávy nemá žádné omezení, pokud je uživatel nesmaže, budou se ukládat stále dál. I z tohoto důvodu se objevují rozhovory, které jakoby „nemají konec“. Když se jeden komunikant odmlčí na delší dobu, díky ukládání komunikace není problém začít ve stejném kontextu, v němž se přestalo. To může vést k odstupování od zahajovacích frází komunikace (*ahoj, čau*) a lze začínat například rovnou otázkou (*A koukala jsi na kategorie?*), která otevře starou diskusi a rozhovor pokračuje dál. Specifičnost lze vidět i v pauzách v komunikaci. Stejně pauzy, které by v osobní nebo telefonické komunikaci nebyly vhodné, se tolerují bez jakýchkoliv pozastavení. Komunikace probíhá primárně mezi dvěma komunikanty (to představuje velký rozdíl oproti chatové komunikaci). Skupinové komunikace se objevují ale také jen nárazově – trvají například jenom dva dny a pak se na tento typ komunikace zapomene (účastníci do ní už nepřidávají své příspěvky). Za další rozdíl oproti chatu lze pokládat fakt, že přihlášení a následný vstup do Facebooku není veřejně hlášen (neobjeví se *Uživatel XY vstoupil do místnosti* na obrazovkách ostatních uživatelů), pouze se u jména uživatele (přezdívky) objeví symbol zeleného kolečka.

Samotný průběh komunikace mezi dvěma komunikanty probíhá v „okně“, které se zobrazuje na monitoru vpravo dole. Na Facebooku může uživatel komunikovat s neomezeným počtem uživatelů v jeden okamžik (sám musí usoudit, s kolika komunikanty dokáže vést úspěšnou komunikaci), což představuje další obrovský klad komunikace pomocí internetu. V osobní (mluvené) komunikaci není obvyklé, aby spolu komunikovali dva nebo více uživatelů zároveň. Hrozila by nesrozumitelnost komunikace. Obyčejný (netrénovaný, neškolený¹⁵) lidský jedinec není schopen plně sledovat více komunikantů tak, aby jim stoprocentně porozuměl, aby dokázal na vše

¹⁵ Speciální trénink, který podstupují profesionální simultánní tlumočníci.

reagovat a vést tak několik samostatných mluvených dialogů na různá témata.¹⁶ Na Facebooku ale uživatelé mohou vést komunikaci např. s pěti uživateli najednou bez větších problémů. Pokud se komunikující přestane v konverzaci orientovat, může si vedenou komunikaci (díky automatickému ukládání veškerého textu) zpětně přečíst. Po přečtení předešlé konverzace odepíše bez toho, aby si adresát povšimnul, že ztratil přehled nad daným rozhovorem. Délka příspěvku není omezena, ale většina příspěvků je krátká a nekomplikovaná – nejsou tedy časově náročné ani pro odesílatele, ani pro adresáta. Po napsání textu jej autor odešle pomocí klávesy Enter, nebo myší klikne na tlačítko „Odeslat“¹⁷. Příspěvek se odešle a téměř okamžitě se zobrazí na obrazovce jak adresátovi, tak i samotnému autorovi. Komunikace na Facebooku většinou probíhá ve velké rychlosti a obsahuje mnoho prvků mluvené řeči. Oproti jiným metodám komunikace přes internet se v této komunikaci odesílají příspěvky neorganizovaně. Záleží jen na autorovi, zda své myšlenky píše a okamžitě posílá (např. po větách), nebo zda se snaží posílat ucelené texty. V závislosti na této neucelenosti textu se může stát, že jeden komunikant pošle rychle za sebou dva příspěvky, které spolu vůbec nesouvisí, protože reaguje na příspěvek druhého komunikanta a zároveň chce již sdělit něco dalšího.

Mnohem více než u jiných druhů neformální komunikace prostřednictvím internetu jsou zde patrné prvky mluvené komunikace. Komunikující si „skáčou do řeči“ a dialogy se mohou odkloňovat od tématu. Adresát může dát autorovi najevo, že s ním nesouhlasí nebo naopak souhlasí, může ho přerušit nebo se ptát na podrobnosti.

1.1.2.5 Samolepky

Poměrně novým specifickým znakem komunikace prostřednictvím Facebooku se staly samolepky. Jedná se o nově vylepšené „smajlíky“ (odstoupení od žlutých obličejů), které poskytuje výhradně Facebook. Uživatelé si zcela zdarma mohou stáhnout různé sady smajlíků, které se jim nejvíce líbí a používat je při konverzaci na chatu nebo při komentářích.¹⁸ Samolepky pomáhají lépe vystihnout náladu, záměr nebo dokonce i činnost odesílatele. Psaná komunikace může mnohdy uživatele mást. Se samolepkou,

¹⁶ JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na www chatu*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007 [i.e. 2006], s. 24. ISBN 8073682540.

¹⁷ Každý uživatel si na svém Facebooku sám nastaví, která varianta je pro něj lepší. Tuto variantu může kdykoliv bez obtíží změnit.

¹⁸ Komentáře vyžadují vlastní názory uživatelů na sdílený soubor. Forma komentářů se odvíjí od fantazie komentujícího. Uživatel může přiložit vlastní fotku, odkaz, video nebo smajlíka, který mu Facebook nabídne. Popřípadě může využít textový formát k napsání smajlíka nebo jiného zajímavého symbolu. Některé komentáře mohou být napsané pouze jako text bez jakéhokoliv ozvláštňení.

popřípadě emotikonem (=smajlíkem) se zdá komunikace mnohem snazší a zábavnější. Online komunikace je tedy ochuzena o neverbální složku komunikace. Myslím si, že pohybující se samolepky by mohly být za ni částečnou náhradou.

1.2 Specifika internetové komunikace v odborných publikacích

1.2.1 Odborné publikace

Problematika specifik neformální komunikace představuje jedno z neaktuálnějších témat v českém jazyce, proto je tomuto tématu věnováno mnoho článků v odborných časopisech. Nejvíce článků věnujících se této nebo podobné problematice se publikuje v odborném jazykovědném časopise Naše řeč. Články věnující se komunikaci na internetu se objevují i v časopise Čeština doma a ve světě. V dalších odborných bohemistických časopisech (např. Slovo a slovesnost) se od roku 2000 nevyskytují články věnující se tomuto tématu. V následujících kapitolách krátce přiblížím časopisy, v nichž se objevují články věnující se internetové komunikaci (tzn. Naše řeč, Čeština doma a ve světě). Následně se pokusím přiblížit problematiku z pohledu autorů článků v odborných bohemistických časopisech.

1.2.1.1 Čeština doma a ve světě

Popularizačně zaměřený čtvrtletník Čeština doma a ve světě vydával Ústav českého jazyka a teorie komunikace FF UK v Praze od roku 1993 do roku 2009.¹⁹ V roce 2010 jej nahrazuje nový časopis Studie aplikované lingvistiky.

Od roku 2011 vychází Nová čeština doma a ve světě pouze v elektronické podobě.

1.2.1.2 Časopis Naše Řeč

„Naše řeč je recenzovaný odborný časopis věnovaný češtině jako mateřskému jazyku. Přináší česky, výjimečně i slovensky psané stati nejen o češtině současné, ale i s ohledem na její vývoj, věnuje se otázkám české gramatiky a slovní zásoby, problémům pravopisu, české stylistice obecně i jazyku jednotlivých literárních děl, textové lingvistiky; pozornost věnuje spisovné varietě češtiny ve vztahu k jazykovým útvarům ostatním. V popředí je vhléd do otázek jazykové kultury češtiny i jazykové

¹⁹Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze: Ústav českého jazyka a teorie komunikace. Čeština doma a ve světě[online]. ©2011 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://ucjtk.ff.cuni.cz/node/444>.

kultury obecně a zřetel k vývojové dynamice češtiny, k problémům úzu, normy a kodifikace. Časopis rozvíjí diskuse na aktuální jazykovědná témata.“²⁰

1.2.2 Specifika internetové komunikace

- Přejímání slov v internetové komunikaci

Prostřednictvím internetu a jeho používáním se do českého jazyka dostávají přejatá slova se specifickým významem. Jejich užívání je těžké specifikovat. Jako důvod rozmnožení těchto výrazů je možné považovat skutečnost, že se jedná o slova pro mladistvé, moderní, jak upozorňuje Diana Svobodová ve svém článku publikovaném v roce 2007 v časopise *Naše řeč*.²¹ Mladší generace tato slova považuje za atraktivnější, hravější, zajímavější, výrazově silnější než slova stejného nebo podobného významu v češtině. Setkávají se s nimi při cestování, komunikaci přes internet, v hudbě, při studiu. Zdeňka Hladká ve svém článku *Cizojazyčné prvky v korespondenci mladých lidí*²² poukazuje na snahu mladých lidí vymezit se proti rodičovské generaci. Nutno podotknout, že specifikem se stávají vulgarismy nebo negativní emoce, která uživatelé sdělují primárně v cizím jazyce. Důvodem pro to by mohlo být, že při používání cizího slova není jeho význam pocíťován tak silně. Specifické je i používání přejatých slov v kontextu. V internetové komunikaci se objevují věty, kde se prolínají anglicismy s českými slovy. Této problematice se podrobněji věnuje Diana Svobodová ve svém článku *Cizojazyčné lexikální přejímky v komunikaci na chatu*.²³ Na příkladech poukazuje, jak původně anglická slovíčka uživatelé zakomponují do české věty (mějte se tu *everybody*²⁴; jede na Floridu pocucávat svoje *umbrelladrinks*²⁵). Nejednotný bývá i přepis některých slov (*gay*²⁶=*gej, gáj, gey*) nebo jejich nadměrná grafická adaptace, více než je v českém jazyce přirozené

²⁰ ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AV ČR. *Naše řeč*. Ústav pro jazyk český AV ČR [online]. ©2011 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/index.php>.

²¹ SVOBODOVÁ, Diana. Cizojazyčné lexikální přejímky v komunikaci na chatu. In: *Naše řeč*, 2007, roč. 90, č. 2, s. 67-80.

²² HLADKÁ, Zdeňka. Cizojazyčné prvky v korespondenci mladých lidí. In: *Naše řeč*. 2003, roč. 86, č. 5, s. 241-250.

²³ SVOBODOVÁ, Diana. Cizojazyčné lexikální přejímky v komunikaci na chatu. In: *Naše řeč*. Praha, 2007, roč. 90, č. 2, s. 67-80.

²⁴ Everybody = všichni

²⁵ Umbrelladrinks = plážové drinky

²⁶ Gay = homosexuál

(poslouchám *tekno*). Objevují se i mluvené podoby vět na základě fonetického přepisu (ví vil sí = we will see²⁷).

Primárně se tato slova přejímají z anglického jazyka (*e-mail*- elektronická pošta, *chat* - klábosení, *skype*-odvozeno od internetové aplikace Skype), ale mohou se přejímat i z jazyka německého, slovenského nebo ruského, ostatní jazyky bývají zastoupeny velmi ojediněle. Časté jsou případy, kdy se jazyky mísí.²⁸ Čeština pro tato slova nemusí mít vhodné ekvivalenty. S přejatými slovy přizpůsobuje psanou podobu mluvené (*skype-skajp*) nebo pomocí sufixů a prefixů počešťuje slova cizího původu (*skaj-skajpuju* = volám pomocí aplikace Skype). Na tuto problematiku upozorňuje Hana Prokšová ve svém článku O novém českém slovese *lajkovat*²⁹, který byl publikován v roce 2012 v časopise Naše řeč. Pojednává o problematice přecházení cizích slov a velkou část článku věnuje novému slovu *lajkovat*. Sloveso *lajkovat* se nejčastěji používá při komunikaci přes webový systém Facebook. Upozorňuje na skutečnost, že pro sloveso *lajkovat* není zásadní grafická podoba slova v anglickém jazyce, ale je pro něj primární mluvená podoba na základě fonetického přepisu slovesa.

Myslím, že pokud se internet a spolu s ním i komunikace vedená přes něj bude vyvíjet ve stejném tempu jako dosud, beze slov jako například *lajkovat* se neobjedeme. Bohužel některá tato specifická slova lze jen obtížně přeložit do českého jazyka a mladiství uživatelé to ani nepovažují za nutné. Jejich primární zájem směřuje k potřebě činnosti či jevu vhodně pojmenovat a k tomu český ekvivalent nepotřebují. Na druhou stranu musím podotknout, že českým ekvivalentem pro slovo *lajkovat* je „líbí se mi“ a toto slovní spojení se na Facebooku používá.

- Pravopisné chyby

Pravopisné chyby se objevují ve všech psaných textech. Rozdíly v typologii chyb mezi ručně psaným textem a textem psaným na počítači nebo jiném technickém zařízení můžeme považovat za nepatrné. Ve frekvencii chyb texty psané na počítači ručně psanou komunikaci předčí. Problematikou pravopisných chyb v psaném textu se podrobně zabývá Zdeňka Hladká ve svém článku Pravopis v současné komunikaci mladých lidí³⁰, kde porovnává ručně psanou korespondenci s e-mailem

²⁷We will see = uvidíme se

²⁸ V jedné větě se mohou objevovat slova z různých jazyků (např. *I love you, ty můj Engel!* = Miluji tě, můj andílku!).

²⁹ PROKŠOVÁ, Hana. O novém českém slovese *lajkovat*. In: *Naše řeč*. Praha, 2012, roč. 95, č. 2, s. 109-112.

³⁰ HLADKÁ, Zdeňka. Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS). In: *Naše řeč*. Praha, 2006, roč. 89, č. 2, s. 73-88.

a SMS zprávami. Poskytuje komplexní přehled chyb, kterých se mladiství opakovaně dopouštějí.

Mezi nejfrekventovanější pravopisné chyby můžeme zařadit psaní mně/mě, vypouštění hlásek (např. hlásky j: *sem*), psaní i/y.

- *Velká písmena*

Psaní velkých písmen je v českém pravopise považováno za nejproblematictější oblast. Dotazy ohledně psaní velkých písmen patří k jednom z nejpočetnějších dotazů v poradně Ústavu pro jazyk český AV ČR.

Markéta Pravdová³¹ ve svém článku o psaní velkých písmen uvádí, že platná Pravidla českého pravopisu (z r. 1993, poté rozšířené vydání v r. 1999) nepodávají přesný a úplný popis všech zásad při psaní velkých písmen a nepřinášejí vysvětlení všech problematických typů. Markéta Pravdová ale nepodává ve svém článku žádný konkrétní příklad nepřesného nebo neúplného popisu zásad pravopisu velkých písmen.

- *Interpunkce*

Obrovské nedostatky se projevují v interpunkci. Uživatelé používají čárku/tečku ve větě nesprávně. Pro elektronickou komunikaci je příznačné vypouštění interpunkce. Za zajímavost lze považovat, že této problematice se konkrétně nevěnují žádné články vydané v odborných a bohemistických časopisech. Interpunkce je pouze okrajově zmiňovaná jako problematická. Chtěla bych podotknout, že tato problematika se mi jeví jako jeden z největších specifík neformální komunikace prostřednictvím internetu a technických strojů.

- *Diakritika*

Vynechávání diakritiky patří mezi důležitá specifika komunikace pomocí internetu. Jedná se o odraz dřívějších limitů techniky, kdy psaný projev byl určen především pro anglický jazyk (kde se diakritika nevyskytuje). Dnes již internetové programy diakritiku nabízejí, ale mnozí uživatelé si zvykli na psaní bez ní. Tomuto trendu napomohlo rozšíření SMS zpráv, při jejichž psaní problém s diakritikou přetrvává dodnes.

³¹ PRAVDOVÁ, Markéta. Psaní velkých písmen v češtině - výsledky dotazníkového šetření. In: *Naše řeč*. Praha, 2013, roč. 96, č. 1, s. 1-16.

- Překlepy

Specifikum internetové komunikace představují překlepy. K překlepům dochází jednak díky nezvládnuté technice psaní na počítači, ale i díky stále se zvyšující rychlosti psaní a nechuti k dodatečné korekci napsaného textu. Autor své sdělení píše v soukromí, skrytě pro jakékoliv jiné účastníky. Toto tvrzení platí pro všechny druhy internetové komunikace (chat, e-mail, diskusní skupina atp.), proto je jen na autorovi, jak dlouho daný text píše a zda se vrací k jeho následné korekci dříve, než jej odešle.

Domnívám se, že většina pravopisných chyb objevujících se v osobním a neoficiálním psaném textu nepramení z neznalosti pravidel a norem, ale z nezájmu tyto normy dodržovat. Dnešním uživatelům internetové formy komunikace nevádí, když něco napíše nesprávně, zvláště pokud se jejich komunikace týká nejbližších přátel. Nevadí jim to z toho důvodu, že nejsou sami. Pravdou zůstává, že pokud se podíváme např. na většinu diskusí na internetu, kde komunikace veřejná je, nalezneme zde stále se opakující chyby s tím rozdílem, že debatující se snaží o jejich následnou korekturu. Hana Mžourková ve svém článku *Postoje k pravopisu v diskusích na internetu*³² poukazuje na skutečnost, že většina účastníků diskusí si myslí, že je nutné používat přiměřené výrazové prostředky a dodržovat pravidla pravopisu.

- Smajlík

Smajlík (=emotikon) funguje jako zástupný symbol vyjadřující aktuální náladu (emocionální zaujetí) autora. K neverbální komunikaci „tváří v tvář“ odkazuje jen velmi symbolicky. Emotikon vyjadřuje blízký vztah, proto ho ve formální komunikaci přes internet najdeme jen zřídka. Největší zastoupení má v neformální komunikaci, v komunikaci mezi přáteli nebo přes chat. Emotikon má ulehčovat komunikaci mezi pisateli, usnadňovat interpretaci textu. Pokud se na konci věty objevuje smajlík vyjadřující úsměv „od ucha k uchu“, snadno lze říci, že pisatel míní svůj příspěvek například jako vtip. Paradoxně ale spolu nemusí korespondovat to, jak člověk na daný text zareaguje osobně a jak textově. Může se stát, že člověk sedící za počítačem zůstane sedět tzv. s „kamennou tváří“ a přitom posílá jednoho smajlíka za druhým.

Je nesporné, že primární úkol smajlíků je usnadňovat komunikace mezi uživateli. V osobní komunikaci sledujeme celého člověka, posloucháme jeho barvu hlasu, tempo a důraz řeči, slyšíme pauzy mezi sděleními. V neposlední řadě vnímáme

³² MŽOURKOVÁ, Hana. *Postoje k pravopisu v diskusích na internetu. Čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta UK v Praze, centrum pro DeskToppublishing, 2006, roč. 14, 1-4.

postoj, mimiku a gesta komunikátora. Díky těmto prostředkům je téměř každý člověk schopen rozpoznat důležitost informace nebo sdělení.

V dnešní internetové komunikaci lze rozlišit dva typy emotikonů. Emotikony textové, které můžeme označit jako starší a jež se tvoří postupným vkládáním znaků, např. :-) jako součást textu. Druhý typ emotikonů jsou emotikony grafické. Jedná se o kreslené, mnohdy animované obrázky, které uživatelé mohou vybírat z nabídky – každý server má vlastní druhy těchto nabídek. Dnes se emotikony nesoustřeďují jen na výrazy obličeje, ale snaží se o napodobení nejrůznějších předmětů a činností. Pokud se zaměřím na webový systém Facebook, zde existují mj. emotikony na vyjádření přepravy (auta, vlaky, cyklistická kola, motorky), jídla (špagety, hamburger, rýže) nebo třeba vlajky všech zemí světa.

Od základních emotikonů pomocí symbolů (například: dvojtečka, pomlčka, pravá kulatá závorka = :-) ; dvojtečka, pomlčka, levá kulatá závorka =:-() se dnes již ustupuje. Webové systémy, přes něž probíhá komunikace, tyto smajlíky automaticky přeformátují na své vlastní druhy emotikonů. Takové má i Facebook. Ve verzi na počítači nabízí 21 základních emotikonů, které jedním kliknutím odešlete adresátovi. Pro další emotikony musíte znát symboly, které po vložení za sebou automaticky poskládají „obličej“ emotikonu (čili žlutý obrázek obličeje).

Základní emotikony, které Facebook nabízí:

- :-) - usmívající se obličej
- :-(- smutný obličej
- :-P - obličej vyplazující jazyk
- :-D - obličej s ústy od ucha k uchu
- :-O - obličej s otevřenými ústy (divící se)
- ;-) - mrkající obličej
- :v - obličej, který má otevřená ústa, něco „jí“
- >:(- obličej se zavřenýma očima (nelibost)
- :-/ - naštvaný obličej
- :'(- plačící obličej
- ^_^ - obličej smějící se od „ucha k uchu“
- 8-) - obličej s dioptrickými brýlemi
- B| - obličej se slunečními brýlemi
- <3 - srdíčko
- 3:) - ďábel
- O:-) - andílek

- _- - obličej s neutrálním výrazem
- o.O - divící se obličej
- :3 - obličej, kterému se něco moc líbí
- >:o - obličej, kterému se něco moc nelíbí
- (y) - palec nahoru (znaménko pro tlačítko „To se mi líbí“³³)

- Psaní velkými písmeny

Psaní velkými písmeny se ustálilo jako vyjádření křičení, zvýšeného hlasu. Pokud autor napíše text velkými písmeny, chce tento text zdůraznit. Objevují se i jednotlivá slova, která autor považuje za důležitá, napsaná velkými písmeny a zbytek sdělení je napsán už beze změn.

- Zmnožení znaků

Nejčastěji probíhá zmnožení interpunkčních znaků, ale objevuje se i zmnožení emotikonů (odesílatel pošle na důkaz velkého pobavení několik smějících se smajlíků za sebou). Zmnožení probíhá i u písmen. Zvýšeným počtem stejných písmen autor zvýrazňuje svůj subjektivní postoj, a to ať kladný, tak i záporný.

- Opravy

Jako specifikum elektronické komunikace lze uvést opravy textu. Uživatelé se nevyhnou nejrůznějším překlepům a pravopisným chybám v rychlosti, při níž internetová komunikace běžně probíhá. Většina uživatelů text nejprve napíše a až po jeho odeslání si jej přečte. Důvodem není jen rychlost, ale i nesprávné zvládnutí techniky psaní na počítači.³⁴ Pokud se jedná o závažný prohřešek a uživateli vadí, má možnost příspěvek opravit. Buď lze zasáhnout přímo do textu, nebo je možná korekce dalším příspěvkem.

Neopravené chyby mohou sloužit jako podnět k ataku jiného uživatele, jak upozorňuje Hana Mžourková ve svém článku *Postoje k pravopisu v diskusích na internetu*.³⁵ Pokud pisatel své chyby neopraví, může ho oponent vnímat jako

³³ Viz kapitola Facebook – teoretická část str. 15.

³⁴ Správné zvládnutí techniky psaní na počítači je definováno mj. dvěma základními znaky. A to psaní na klávesnici formou tzv. psaní všemi deseti prsty (které se již běžně vyučuje na středních školách) a s tím související neustálý pohled na obrazovku. Uživatel by se při psaní textu neměl dívat na klávesnici, ale právě na obrazovku, aby mohl kontrolovat, co právě napsal, a text případně opravit.

³⁵ MŽOURKOVÁ, Hana. *Postoje k pravopisu v diskusích na internetu. Čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta UK v Praze, centrum pro DeskToppublishing, 2006, roč. 14, 1-4.

nedostatečně vzdělaného. Nevzdělanost uživatele může být vnímána jako důkaz nesprávnosti jeho názoru.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíle a metody praktické části

Praktická část si klade za cíl uvést základní specifika neformální komunikace prostřednictvím internetu, která se v získaných materiálech objevují, a zodpovědět otázku, zda se tyto specifikace shodují s články a pracemi s podobným zaměřením (shrnutými v teoretické části s. 19). Dílčím cílem je porovnání těchto specifík komunikace mezi třemi věkovými kategoriemi: mezi studenty základní, střední a vysoké školy. Předpokládám, že u studentů vysoké školy by se mělo objevovat v komunikaci nejméně případů porušení pravidel a nedodržování norem spisovného českého jazyka. Důvodem mého předpokladu není pouze fakt, že student vysoké školy by měl ovládat normy českého jazyka lépe než žák základní školy, ale i to, že velká většina žáků vysoké školy nebyla s technickými psacími stroji seznámena v tak útlém věku jako většina současných žáků základních škol. Proto by tento fenomén na ně neměl tak silně působit jako na žáky, kteří od útlého dětství vyrůstali u „počítače“.

Jako zdroj dat k mému výzkumu posloužily různé konverzace vedené přes webový systém [Facebook.cz](https://www.facebook.cz). Shromáždila jsem 151 stran materiálu v časovém období od 11. 4. 2014 do 15. 4. 2015. Komunikace lze rozdělit na dva typy. Prvním druhem jsou komunikace, které probíhají soukromě mezi dvěma uživateli, a druhým jsou komunikace, jež probíhají ve skupině.

2.2 Základní škola (děti 11-15 let)

Do této věkové skupiny jsem vybrala žákyně 2. stupně základní školy, které navštěvují kroužek Brtnických mažoretek.³⁶ Tyto mažoretky trénují od roku 2010, scházíme se každou sobotu na trénink (ojediněle i vícekrát v týdnu), zúčastňujeme se závodů, pořádáme nejrůznější výlety a každý rok jezdíme na několikadenní soustředění. Je patrné, že s děvčaty trávím mnoho času, vzájemná komunikace neprobíhá jenom osobně, ale také prostřednictvím internetu (nejčastěji pomocí webového systému Facebook.cz). S děvčaty nejčastěji komunikuji prostřednictvím skupinové komunikace. Na začátek této komunikace napíši svůj příspěvek (sdělení) a děvčata na něj reagují. Často konverzace ztratí svůj původní záměr. Právě tato komunikace s děvčaty mě

³⁶ Žákyně dochází do tří základních škol – ZŠ a MŠ Brtnice, ZŠ a MŠ Puklice a ZŠ Jihlava NadPlovárnou.

inspirovala k tematice mé bakalářské práci. V této věkové kategorii jsem zkoumala 9 žáků, komunikující prostřednictvím soukromých i skupinových konverzací.

2.2.1 Fonetická stránka textu

Specifické rysy ve fonetické rovině se objevují minimálně. Většinou slouží jako doprovodný příznak nějakého silného pocitu. Nejfrekventovanějším fonetickým prvkem je záměna v kvantitě samohlásek (př. kumulace některé samohlásky), například k podtržení pocitu radosti (*supeeeeeer; já už se tak těšíím; Jj a mooooooooooc; Děkuji mooooooooo; Diiiiik; A mooooooooo; Jsou naaadherný; huraaaa*). Problematice zkracování samohlásek je věnována pozornost v kapitole „Psaní bez diakritiky“.

2.2.2 Psaní bez diakritiky

Psaní bez diakritiky lze zřejmě přičíst pozůstatku technického omezení při psaní na počítači v jeho počátcích. Tento důvod je však v mých materiálech vyloučen. Děvčata začala pracovat s počítačem v době, kdy už téměř všechny webové systémy a počítačové programy měly diakritiku nebo přímo v nabídce český jazyk. Pokud se komunikace objeví bez diakritiky, objevuje se pak po celý časový blok, kdy komunikace probíhá. Z toho důvodu usuzuji, že uživatelé komunikují prostřednictvím mobilního telefonu.³⁷ Mobilní telefony diakritiku sice nabízejí, ale při psaní SMS ji užívá jen velmi nízký počet jedinců. Pisatel diakritiku nepoužívá z jednoduchého důvodu – zpomaluje rychlost psaní a „spotřebovává“ znaky³⁸, které jsou v SMS komunikaci stále omezeny. Tento jev se pak přenáší i do další psané komunikace přes mobilní telefon – tedy například do komunikace prostřednictvím Facebooku. Neobjevuje se pouze vynechání diakritiky, ale i vynechání mezer mezi slovy. Jako příklad mohou posloužit následující ukázky z mého výzkumu.

(1)

E.Č. 11.4.2014 21:06

Ahoj javonicemnevím tak ja se zeptam holek pres sms :D

E.Č. 11.4.2014 21:50

Marto tak v 6:55 u trafiky ok? No napsala mi to Klarka tak nevím co Miluska :)

M. B. 11.4.2014 21:51

:)fajn

³⁷ Webový systém Facebook zdarma nabízí – na své přihlašovací stránce [<https://www.facebook.com/>]-aplikaci FacebookMobile. Zájemce o aplikaci rozklikne nabídku, do předem určeného „okna“ vypíše svoje telefonní číslo a Facebook mu pošle odkaz, kde tuto aplikaci bez poplatků stáhne.

³⁸ Čárky nad samohláskami a háčky nad souhláskami vyžadují pro znak, ke kterému se váží, větší prostor než znak bez diakritiky.

E.Č. 11.4.2014 21:52

Supr tak jauzduspat tak dobrou noc azitra :)

(2)

M.B. 28.6.2014 18:48

Mas tam mitmažoretky :D

J.J.J. 28.6.2014 18:49

ty sem tam mela od roku 2012 potom sem tam mela kras a tedfootballisty a potom tam budu mitmeho kluka on uzmem na tepate

J.J.J 28.6.2014 18:51

Jestli se na nejchcespodivat tak na fb se jmenuje Petr Dráček Juda

M.B. 28.6.2014 18:59

Az budu na pocitaci tak kouknu.

2.2.3 Pravopisné chyby

Pravopisné chyby se velmi často objevují v neoficiálních psaných textech.

- Problematika y/i

Jako velmi problematická se jeví shoda podmětu s přísudkem (*Ahoj Marťo rozešli velkým holkám to aby přišli na tu keramiku; a mamka s tatškou říkali že už tam taky byly*).

Dále se tato problematika objevuje u adjektiv skloňovaných podle vzoru mladý (*bylo to hloupí; [...]a z malích holek sem se ještě neptala*).

Ojedinele se objeví chybné užití y/i u zájmena já (*A ten trénink máme jenom mi* [...]).

- Redukce hláskových skupin

Časté je vynechávání hlásky j na počátku slova. Nejčastěji v různých tvarech slovesa být a jít. (*Já du spát.; Ahoj Marťo <3 sem posílala kamarádkám a kamarádům fotky; Tak co škola de????; Já se du učit do přírovedy a do češtiny; Že seš na fb*).

Jako problémové se jeví používání s/z (*Nudím se nikdo není na fb a nemužu si z nikým psát!; S těch zpráv; Ok skusím jim to vyřídit*).

- Chybné užití slovesa být v podmiňovacím způsobu

V materiálech nechybí ani problematické sloveso být v podmiňovacím způsobu (*vzali byste do mažorettek [...]*).

- Problematika velkých písmen

Dalším problémem je používání velkých písmen, ale jak již bylo zmíněno v teoretické části, tento problém nesouvisí s neznalostí pravidel psaní velkých písmen v češtině, ale s nezájmem tato pravidla dodržovat (*A ten tréning máme jenom mi nebo i malý jako síma?* = Síma/ Simona).

Na ukázce z mého výzkumu objasním svou myšlenku: „*ok já to dneska říkala kiki*“ – Jsem přesvědčena, že tato dívka ve věku 11-15 let ovládá pravidla českého jazyka a ví, že křestní jména se píše s počátečním velkým písmenem, pouze nevěnuje problematice velkých písmen tolik pozornosti, protože většina jmen, ať již s velkým nebo malým počátečním písmenem, nezmění svůj význam.

2.2.4 Překlepy

V sesbíraných materiálech se objevují překlepy poměrně často (*vyhazivat* = vyhazovat; *na cco* = na co; *juuuui* = juuuuu; *Jo bobrý* = jo dobrý; *a dneskan* = dneska).

Uživatelé opravují překlep pouze v tom případě, pokud by mohlo dojít k nedorozumění, nebo pokud by se mohla narušit čitelnost slova. Jako příklad uvádím:

(3)

M.M.J. 26.6.2014 20:29

Mišo já tam nepřijdu řškala jsem to Mart'e

M.M.J. 26.6.2014 20:29

říkala

2.2.5 Pravidla užití interpunkce

Je nutno říci, že interpunkce se v daných textech objevuje jen velmi ojediněle. Respondenti ji téměř vůbec nepoužívají. Sdělení či větu zakončují emotikonem (viz subkapitola Role „žlutého obličej“ v textu).

2.2.6 Zmnožení interpunkčních znamének a emotikonů

V komunikaci se objevuje zmnožení znaků pro naznačení důrazu – nejčastěji interpunkčních znamének ? a ! (*Jak se máš??; Na jakycvicak??????; Jojo jsou moc hezký !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! :D; A do kolika??:)*).

Velmi frekventované je zmnožení emotikonů. Odesílatel pošle několik smajlíků za sebou, aby zdůraznil smysl sdělení.

(4)

J.J.J. 14.5.2014 15:14

To je v pohodě jenom že sme tě potkaly u školy a jely sme v Toyotě

:)

(5)

A.V. 22.5.2014 16:27

Marťo kolik nás je v Telči družstev v kadetkách

:D:D:D:D:D

V komunikaci se občas vyskytne zmnožení znaků, u něhož z kontextu vyplývá, že jej odesílatel neměl v plánu. Za jeho vznik může delší či silnější podržení manipulační klávesy³⁹, která napíše více znaků, než bylo očekáváno (*Jjja taky pridu*).

2.2.7 Morfologické chyby v textu

Objevuje se i špatné ohýbání slov. Například skloňování přivlastňovacích adjektiv (*jo je já vím alena mamky víš*).

Ojedinele se objeví i špatné použití zájmena já (*Mě to nejde*).

2.2.8 Lexikální stránka textu

Slang

Slangy se v komunikaci objevují poměrně často, a to převážně z důvodu, že se jedná o komunikaci jedné zaměřené skupiny – mažoretek.

A máme si brát hůlku[...]=hůlka neboli baton je náčiní, se kterým mažoretky pracují; *[...]tak dem na soukromak* = soukromá komunikace na Facebooku; *půjdem v mažo teplákách a tričku?:(*) = mažo – zkratka pro mažoretky.

Zkratky

Chatová komunikace se vyznačuje různým zkracováním českých i cizích slov. Tyto zkratky se poté ustálí a používají se v internetové komunikaci běžně. Mezi nejméně frekventovanější zkratky patří obměny souhlasu *jojo/jj* (*Jojo, to mate.; Jj super; Jj přijdu*). Dále se objevují zkratky, které se používají hlavně při psaní SMS zpráv z důvodu šetření znaky (*nwm=nevím*).

³⁹ Manipulační klávesa = počítačová klávesnice obsahuje klávesy (manipulační klávesy), každá klávesa zastupuje jeden nebo více znaků. Po zmáčknutí (=úhuzu) určité klávesy se na obrazovce počítače objeví znak. Některé klávesnice slouží jako předvolby, proto se pro některý znak musí klávesnice zmáčknout současně nebo po sobě.

2.2.9 Emotikon

Emotikony se objevují v mém výzkumu velmi často. Mají za úkol nahrazovat neverbální stránku psaného textu.

Respondenti v konverzacích nejčastěji používají 4 typy emotikonů: **-D :-)** **:-(** **:-P**. Facebook (ve verzi pro mobilní telefony) nabízí nepřeberné množství dalších emotikonů, které lze v komunikaci využít. Tato rozšířená verze se skládá z 5 kategorií (1. obličej – klasičtí žlutí smajlíci; 2. zvířata + rostliny; 3. vše ostatní; 4. cestování; 5. symboly).

2.2.9.1 Role „žlutého obličej“ v textu

Při procházení materiálů k mé bakalářské práci jsem si všimla jednoho velmi zajímavého prvku. Smajlík (=emotikon) v komunikaci ve velké většině sdělení nahrazuje interpunkci. Komunikanti nahrazují tečku za koncem věty či sdělením smajlíkem. Smajlík ve sdělení má dvě základní funkce: jednak signalizuje emoce/náladu, jednak sdělení i ukončuje (*Ahoj Mart'o :D; V patek na tu keramiku du :-); takže v tom půjdem;-)*). Emotikon nepřebírá nejen roli tečky, ale i čárky.

to taky doufám :-) a mamka s taťkou říkali že už tam taky byly a že je to tam moc pěkný a podobný jako na Vanově :-) tak jsem zvědavá :-)

aha:) a pokolika jsou ty chatky?:)

Achjo:-(nojono:)

děkuju ;-)) já už se tak těším

Nutno podotknout, že emotikon čárku nahrazuje, proto čárka ve většině případů není ve sdělení nijak zaznamenána. Tento jev má za následek formální rozpad věty, kdy se ve větě nedodržují základní kritéria pro její správnost. Tomuto problému se podrobněji věnuje kapitola „Rozpad věty – absence typických znaků věty“.

2.2.10 Rozpad věty – absence typických znaků věty

Komunikace přes internet⁴⁰ vede k naprostému rozpadu české věty tak, jak ji známe - jak se učí žáci na prvním stupni základních škol, a to že věta vždy začíná velkým písmenem a končí tečkou. Tato dvě nejzákladnější kritéria věty se v komunikaci přes webový systém Facebook velmi často porušují. Komunikant své sdělení posílá bez

⁴⁰ Jedná se jen o jeden druh komunikace přes internet, kvazisynchronní komunikace (má připomínat momentální komunikaci = osobní) typu chat, Facebook a jiné chatové webové systémy. Hlavní pro tento druh komunikací je rychlá odezva. To znamená, že komunikující uživatelé jsou ve většině případů online ve stejný čas.

úvodního velkého písmene a bez tečky následující za koncem věty – tečku nahrazuje emotikonem, ale začátek sdělení nijak neodlišuje.

jak se máš?:-)

ahoj hele já dneska bohužel nepřidu :(

až nějak do osmi já vůbec nevím :(

já jen že jsem si o tom ted' psala s Míšou

jj ale kuli tomu se nemam blbě, jo jo a v kolik

Důvodem k neodlišení začátku věty – použití velkého písmene – může být vizuální oddělitelnost sdělení, které webový systém Facebook automaticky provádí. Každé sdělení, jež odesílatel pošle, je ohraničeno vlastním „oknem“ a nemůže se spojit s jiným sdělením. Tato okna jsou od sebe odlišena i barevně. Odesílatel i adresát se navzájem odlišují barvou, kterou je jejich okno komunikace zbarveno. Tyto dva vizuální aspekty napomáhají k lepší orientaci v textu, komunikující uživatelé proto nemají potřebu svá sdělení uvádět.

Za další příčinu lze označit již v teoretické části zmiňované současné prolínání mluvené podoby řeči a psaného projevu. Uživatelé internetové komunikace nevědomě prvky mluveného projevu do psaného textu vnášejí. Jedním z nich je právě neoznačení začátku věty velkým písmenem, protože v mluveném projevu nepoznáme, zda se ve větě objevuje velké či malé písmeno.

2.2.11 Stylizace mluveného projevu a kontaktné prostředky

V neformální psané komunikaci probíhá stále výraznější prolínání mluveného a psaného projevu.

V následující ukázce je patrné propojování mluveného projevu do internetové komunikace. Na jednu repliku může odpovědět několik respondentů současně, každý svým vlastním příspěvkem.

(6)

E.Č. 27.9.2014 8:23

ahoj Marto :) v kolik mametrenink???)

M.B. 27.9.2014 8:24

Ahoj Evčo. Od 11 a už napořád to tak bude :)

E.Č. 27.9.2014 8:24

Super:)díky moc:)

M.B. 27.9.2014 8:25

Protože prostřední holky mají od ted' trénink taky hodinu a půl, tak se Vám to o půl hodky posouvá. :)

E.Č. 27.9.2014 8:25

ok :)takze od jedenactido pul jedny??:)

M.B. 27.9.2014 8:26

Jojo. Do půl 1. :)

Z ukázky je patrné, že uživatel napíše sdělení (*Ahoj Evčo. Od 11 a už napořád to tak bude :)*) a chce pokračovat, ale jeho sdělení je přerušeno druhým komunikujícím (*Super:)diky moc:)*).

Pokud se v ukázce zaměříme na časové úseky, ve kterých se jednotlivá sdělení odeslala, je patrné, že k žádné promyšlenosti odpovědi nemohlo dojít. Dalším znakem nepromyšlenosti sdělení mohou být často se objevující překlepy. Pokud by si uživatel daný text předem připravil, překlepy by se poté v textu neobjevovaly v takové míře.

Dalším aspektem mluveného projevu je jeho dynamičnost a aktuálnost. Většinu konverzací vedených přes Facebook lze označit jako velmi dynamickou a aktuální. Pokud jsou oba uživatelé online ve stejný čas, komunikace může nabývat na rychlosti.

V neformální psané komunikaci užívá většina českých uživatelů nespisovný jazyk. Hojně se používá obecná čeština (*A já už mam zasekanej mobil; a tam půjdem[...];[...]kamarádky Hanky Vondrákovi*).

Objevují se častá oslovení a pozdravy (*Ahoj Marťo<3; Tak at' se daří ve škole Marťo :)*).

Dále se užívají přitakávací slovíčka – v textu zcela nadbytečná (*To jo; no jo; Aha*).

Častý je i fonetický přepis slov (*kuli = kvůli; stejnak= stejně; supr=super; To snat půjde = to snad půjde; A mám si brát hůlku i když nebudeme dostávat vedsi???= větší; Ahoj my jsme na svatbě už od pátku takže na tréningnepřijdeme :)= trénink*).

2.3 Střední škola (mladiství 15 -19 let)

Materiál pro kategorii studentů na střední školy není vázán specifitějšími kritérii. Výběr studentů probíhal náhodně – někteří jsou na Facebooku moji Přátelé, někteří jsou Přátelé mých Přátel. Studenti jsou z různých středních škol – odborných, všeobecných, z oborů zakončených výučním listem i s maturitní zkouškou. Tyto střední školy nalezneme v různých městech Vysočiny (mj. Jihlava, Třebíč, Chotěboř, Havlíčkův Brod). Respondenti navštěvují různé studijní ročníky. V této kategorii jsem zkoumala 12 studentů, komunikující v soukromých i skupinových konverzacích.

2.3.1 Fonetická stránka textu

Specifické rysy ve fonetické rovině se vyskytují v malém množství. Téměř vždy mají zdůrazňovat nějakou emoci – radost, štěstí, znechucení, pochopení, úlevu. Nejfrekventovanějším fonetickým prvkem je záměna v kvantitě hlásek – např. kumulace některé samohlásky (*já chci vidět nějaké fotooo :D:D; áleee to víš kočičky :D;[...]**tak budu pááán; jee děkuju; Ahaaa; uff; Neeeeeeeeeee; Néé, zrádce!*).

2.3.2 Psaní bez diakritiky

Psaní bez diakritiky se stejně jako v předcházející kapitole (základní škola) objevuje v celé promluvě – v momentě, kdy uživatelé komunikují přes mobilní telefon pomocí aplikace FacebookMobile. Uživatel na mobilním telefonu je zvyklý psát bez diakritiky, protože za nejčastější formu dorozumívání pomocí mobilního telefonu lze označit SMS. Psaní SMS zpráv se stalo jedním z největších fenoménů moderního života.

V této kategorii (střední škola 15-19let) jsem si povšimla jedné zvláštnosti. Objevuje se velmi frekventovaně ve většině konverzací, nikoliv u studentů z jedné školy, ale globálně ve všech mých materiálech a pouze u této věkové kategorie. V materiálech se vyskytují promluvy (texty), ve kterých se v jedné větě používá diakritika, ale zároveň v té samé větě dojde i k nepoužití diakritiky (*Ale ja myslela z patecni hodiny z lonska to mám :-P;Že si ze mě delas srandu; Třeba nebudeme psat*).

Domnívám se, že tento jev se vyskytuje u této skupiny z toho důvodu, že skupina se nachází uprostřed školského vzdělávacího systému (mezi základní školou a vysokou školou).

Dalším důvodem by mohl být fakt, že vysokoškolští studenti jsou zvyklí, že psaní na mobilním telefonu s diakritikou stojí více peněz, a proto při používání internetu v mobilním telefonu diakritiku nepoužívají.

Důvod, proč nepoužívají diakritiku žáci základní školy, by mohl být, že žáci zcela ještě neporozuměli problematice psaní diakritiky a při používání mobilního telefonu ji nepovažují za důležitou.

2.3.3 Pravopisné chyby

- Problematika psaní i/y

Problematiku psaní i/y (např. u adjektiv skloňovaných podle vzoru mladý, při skloňování zájmena já, u vyjmenovaných slov) nenalézám téměř vůbec. Ojediněle se objeví chybně použité i/y ve shodě podmětu s přísudkem.

[...] *kdybychom porad na všem nechtěli vydělávat a šetřit* – z kontextu vyplývá, že podmět je rodu ženského *tak jak šli prohry a vítězství*.

- Redukce hláskových skupin

Poměrně často se objevuje redukce hláskových skupin, například vynechání hlásky j na počátku slova – nejvýrazněji v různých tvarech slovesa být, ojediněle slovesa jít.

[...] *že si sekl se školou :D :D*

Vzdýt ses na nas ani nekoukla

A kde teda sou?

No v ty skrini tedasou :) jestli si je tam dal :D

Jojo tedsme na bazene[...]

- Problematika s/z

Ve srovnání s i/y se problematika s/z vyskytuje častěji (*Jaké sklamani*), ale v jednotlivých komunikacích také velmi ojediněle.

- Chybné užití slovesa být v podmiňovacím způsobu

Ojediněle se objeví problematické sloveso být v podmiňovacím způsobu ([...] *tyjo mohly bysmezejtra třeba psát malej papírek na čj:D*).

- Problematika velkých písmen

Problematika psaní velkých písmen je zastoupena i v této věkové kategorii.

fotokoutek vysočina

tak to zkus ještě na davida

[...] *i anet neco valila nevím co neco o lucii*

Jedu se ségrou na vylet do prahy

[...] *nekam podívat třeba vyšehrad a tak :)*

To bys jela ráno s alcou?

2.3.4 Překlepy

Hojně se objevují především překlepy, kde uživatel použije nadbytečný znak (*ale zkusit to musimer:D*), nebo naopak když dojde k vynechání znaku (*odepat = odepsat; [...] a musím si umýt auto, tk uvidím kdy = tak; příšrně = příšerně; [...] podle tho vzoru = toho*). Jedním z druhů překlepů je i zaměnění pořadí znaků (*enublizil = neublížil; sjem = jsem; rpedtančení = předtančení; [...] jak jsem rbečela, že mě nikdo nepozval na zábavu?;*). Pisateli se může stát, že jeden znak zamění za znak úplně jiný (*a za minut to bylp pryč = bylo; jsmw = jsme; :_D = :-D*), jindy nevhodně na klávesnici stiskne znak, který automaticky přeneseme velké písmeno do textu, kam nepatří (*Zatím bych se zeptala jen na termín a pak Když měli volno tak na cenu :)*). Může se objevit i spojení více překlepů v jednom místě – například použití znaku na jiném místě či užití nadbytečného znaku (*Já napíši na Facebooktu o je rychlejší :D = to je rychlejší*).

I v této kategorii se překlepy ze strany pisatelů opravují jen velmi ojediněle, a to nejčastěji v momentu, kdy by mohlo dojít k nedorozumění nebo pokud uživatelé komunikují o něčem, co považují za důležité. V mých materiálech např. komunikující uživatelé řeší problém se svým maturitním plesem – shání fotokoutek.⁴¹ Když se objeví překlep v této části komunikace, odesílatel jej opraví. Pokud se jakýkoliv překlep objeví v jiné části komunikace – netýkající se maturitního plesu, ale probíhající ve stejné promluvě (stejný den a hodina) – odesílatel jej ponechá bez povšimnutí.

2.3.5 Pravidla užití interpunkce

Interpunkce se v promluvách vyskytuje pouze ojediněle. Ve srovnání s předchozí kategorií (základní škola) se ale vyskytuje častěji. Uživatelé se snaží používat čárky. Musím podotknout, že se čárky objevují velmi nepravidelně. V jedné situaci uživatel čárku použije a ve druhé (téměř totožné) situaci nikoliv. Například:

(7)

M.B. 18.1.2015 13:06

Nemá ale myslím si že už jsme tam psali. Mam takový pocit, že jsem to někde viděla :D

⁴¹Fotokoutek je malý přenosný fotoateliér s profesionálním fotografem a profesionální technikou (světelnou techniku, počítačem, tiskárnou). Většina fotokoutků s sebou vozí i nejrůznější zábavné rekvizity a různá pozadí. Fotografie vyvolávají přímo na místě za poplatek nebo ji sdílí na sociálních sítích.

Pokud se čárka ve sdělení objeví, je téměř vždy použita na správném místě (*Nevím, ale myslím, že prohrajete :D:D*).

Tečka se v textech neobjevuje téměř vůbec. Konec sdělení pisatelé vůbec neoznačují (ukázka č. 8) a nebo jej zakončí emotikonem (ukázka č. 9).

(8)

M.H. 18.1.2015 13:47

ale ta vypadá jako začínající fotokoutek

(9)

H.K. 1.4.2015 10:47

Moje první pětka z matiky letos :D

2.3.6 Zmnožení interpunkčních znamének

Nejčastěji se objevuje zmnožení znamének ? a ! pro naznačení důrazu sdělení (*Aspoň nějakého měli!!!!; no vidíš!!; frmol!!; to teda budeme!!; Co odpadá ještě?!!!; Jakto?!!!*), ale může se objevit i zmnožení číslic (*100000000000000000000000%*).

Za specifický rys neformální komunikace pomocí internetu můžeme považovat grafémy (=emotikony). V porovnání s interpunkčními znaménky probíhá zmnožení emotikonů mnohem častěji (*Anketa dlouho nebyla :D :D :D; Tak nebudu otravovat :D:D*). Velmi časté bývá i zmnožení grafémů, kdy uživatel neposílá jeden emotikon stále dokola, ale zvýrazňuje emoci, kterou má emotikon vyvolat, zmnožením jeho znaků (*u tebe rozhodně :))))); užili jsme si to strašně moc :)); hold 8 let je 8 let :))))); :DDD; ok, díky :))))))*).

2.3.7 Psaní velkými písmeny

Napsání celého textu (nebo jeho části) velkými písmeny má za úkol zdůrazňovat „vážnost“ sdělení. Psaní velkými písmeny může nahrazovat křik v komunikaci přes elektronická zařízení, kde žádný podobný projev není možný. Jako příklady uvádím ukázkou 10 a 11:

(10)

H.Ř. 8.4.2015 19:05

AMOLETU SPÍŠ OMELETU NE ?

(11)

T.Ř. 7.4.2015 20:44

ŠOK! Nina Dobrev opouští Upíří deníky! Přečtěte si její důvody i emotivní rozloučení | Prima Style
style.iprima.cz

T.Ř. 7.4.2015 20:44

CO JE ZASE TOHLE BOZE MUJ

V ukázce autorka posílá adresátovi odkaz⁴², který ji naštvál nebo překvapil. Pod něj vypíše svoje překvapení velkými písmeny, aby zdůraznila svoji prožívanou emoci.

2.3.8 Morfologické chyby

V této kategorii se objevuje špatné ohýbání zájmena já (*a pak šla jedna spolužačka po mě[...]; jak mě může dát dvojku [...]*).

2.3.9 Lexikální prostředky

Slang

Objevuje se slang, pokud studenti mluví o škole (*bižule*= biologie; *ajina*= anglický jazyk; *němina* = německý jazyk, *dejak* = dějepis, [...] *ty cvičení co sme dělali třeba v pracáku* = pracovní sešit).

Zkratky

Nejfrekventovanější zkratkou v komunikacích z mého výzkumu je zkracování hovorového souhlasu „Jo jo“ (*JJ*). Častá je zkratka btw = By The Way.⁴³

btw je hezký jak mi říkáš

btw fotila ji mama

Objevuje se i zkratka omg = Oh My God.⁴⁴

Omg baro nemas zadnou predstavivost[...]

omg to snad nemuze byt pravda[...]

omg, kecas :D

U studentů studujících v okolí Havlíčkova Brodu se velmi často vyskytuje zkratka *HB* (=Havlíčkův Brod).

Přejímání cizích slov

Přejímání cizích slov patří mezi nejdiskutovanější záležitosti neformální komunikace prostřednictvím internetu. V mých materiálech ale mezi

⁴²Iprima.cz. ŠOK! Nina Dobrev opouští Upíří deníky!: Přečtěte si její důvody i emotivní rozloučení. In: *Prima Style* [online]. 2015. vyd. [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://style.iprima.cz/celebrity/sok-nina-dobrev-opousti-upiri-deniky-pretete-si-jeji-duvody-i-emotivni-rozloucení>.

⁴³By TheWay = mimochodem

⁴⁴Oh My Got = ó můj bože

nejfrekventovanější nepatří. Vyskytují se zde pouze ojediněle a pocházejí výhradně z anglického jazyka.

If, poslala bys mi tu video stránku, Pleaseee⁴⁵ = prosím

V kolik zítra pojeděš do školy baby? = dítě

[...]já sem happy =šťastný

Ooo, very googjob= ooo, velmi dobrá práce

2.3.10 Emotikon

Emotikon je velmi hojně obsažen i v této kategorii. Stejně jako u předchozí kategorie (žáci základní školy) se rozšířené verze emotikonů nabízené webovým systémem Facebook objevují velmi ojediněle. Nejčastěji najdeme čtyři základní druhy emotikonů - **:D**; **:)**; **:(**. Emotikon **:D** se nejčastěji objevuje na konci sdělení a velmi často ve zmnožené podobě (*Pobavilo mě to :D:D; To je dlouhý :D:D; mám opar:D...to je děsný :D:D*). Ostatní emotikony se vyskytují nahodile v průběhu komunikace (*Tak se na to mám vypadnout? :); Ale ten bude asi drahej :(; Bylo to fajn :) lidi o to měli veliký zájem :()*).

2.3.11 Stylizace mluveného projevu a kontaktní prostředky

Podobně jako v mluveném projevu, tak i zde komunikující užívají nespisovný jazyk. Velmi často se objevuje obecná čeština.

jakej byl vůbec včera ples?:)

Ale ten bude asi drahej:(

Taky dobrej apríl

prej to můžete být jen vy

já jestli mě někam vemou[...]

bejval jsem prcek[...]

stejnak = stejně;zejtra= zítra; juknu = kouknu

V textu se hojně vyskytují přitakávající slovíčka – v textu jsou zcela nadbytečná (*Hmm:D; jo no; aha; no; jo to asi jo, aha skoda no*).

Objevují se častá oslovení, kontaktní slovíčka či pozdravy.

ahoj Bety díky za fajn večer :)))[...]

⁴⁵ Původní a spisovná podoba: Please. Autorka textu použila zmnožení znaků, aby podtrhla důležitost sdělení.

Ahoj Hani

Holky na co jako piseme[...]

Hej hej já Ivču neviděla:().

Objevuje se i fonetický přepis slov (*neblbni rači v klidu sed'* =radši; *tak já jí pošlu ten samej meil*= e-mail/ mail; *schanet* = shánět). Uživatelé nedbají na spisovnost psaného českého jazyka a slovo napíší tak, jak by jej v mluvené komunikaci vyslovili.

2.4 Vysoká škola (studenti 19-24let)

Do této věkové kategorie jsem vybrala studenty několika vysokých škol – českých i zahraničních⁴⁶ (např. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České vysoké učení technické v Praze, University Collage of Northerm Denmark, Mendelova univerzita v Brně) různých oborů (humanitní i technicky zaměřené obory). Všechny tyto materiály jsou z neformální komunikace probíhající mezi mými přáteli. V této kategorii jsem zkoumala 10 studentů, komunikující v soukromých i skupinových konverzacích.

2.4.1 Fonetická stránka

Specifické rysy ve fonetické rovině jsou velmi frekventované. Mají umocňovat sílu různých typů emocí, jako jsou radost, údiv, stesk, naštvaní. Nejvyskytovanějším fonetickým prvkem je kumulace některé samohlásky (*divnéééé :D; Jooo!; oooo, paaa; Ahooj!;Jée, nojo!; [...] stoletý písničky co jsou projetý a oposlouchaný neeee:D;)).*

2.4.2 Psaní bez diakritiky

Psaní bez diakritiky se jako velmi častý jev objevuje i v této věkové kategorii (tzn. vysokoškolští studenti). Podobně jako u předchozích věkových skupin se ve většině případů tento jev objevuje v celé promluvě. Právě z toho usuzuji (stejně jako u předchozích skupin), že uživatelé v době komunikace používají aplikaci Facebook Mobile. Psaní bez diakritiky se objevuje i v následující ukázce ze zkoumaných materiálů.

(12)

I.D. 12.2.2015 9:13

Javim :D

Dneska uz jedu konecne do Prahy!

⁴⁶ Na těchto školách dlouhodobě (minimálně 1 rok) studují čeští studenti.

M.B. 12.2.2015 9:19

A proč? :D

M.B. 12.2.2015 9:19

Jooo!

M.B. 12.2.2015 9:19

Vy máte tu pártošku :D

I.D. 12.2.2015 9:19

Jasny :D

I.D. 12.2.2015 9:19

A musím si zapsat predmety zítra ještě a udelat rozvrh

2.4.3 Pravopisné chyby

- Problematiky i/y

Problematika i/y se v této kategorii nejeví jako problematická.

- Redukce hláskových skupin

Stejně jako u jiných skupin je i v této skupině velmi častá redukce hláskových skupin, například hlásky j na počátku slova. Nejčastěji se objevuje v různých tvarech sloves jít a být.

sem byl běhat [...]

tak sem se docela [...]

[...]kdy si psala?:)

ty ses sikula [...]

sklenička a dem :))

- Problematika s/z

Problematika s/z se v této kategorii nejeví jako problematická.

- Chybné užití slovesa být v podmiňovacím způsobu

Problematika chybného užití slovesa být v podmiňovacím způsobu se nejeví jako problematická.

- Problematika velkých písmen

Velká písmena patří mezi jeden z nejdiskutovanějších problémů současného českého jazyka. Ani v této kategorii se problematice velkých písmen nevyhneme. Porušení pravidel a norem českého jazyka se objevuje především u jmen vlastních.⁴⁷

tak asi frisco to cerveny :)

davaminfo, ze termin na papouška⁴⁸ bude v dubnu[...]

:D třeba albert končí v úterý [...]

hele, kaufland první stránka mlíko 9.80:D

volala lenka zelena?

2.4.4 Překlepy

I v této kategorii se překlepy objevují velmi často. Mohou vznikat různě. Často dochází k nepatřičné záměně znaku (*řtvrtek=čtvrtek; snaf=snad; memam =nemám; opwraci =operaci*) nebo vynechání znaku ve slově (*nenchám= nenechám; nervy v pytl= v pytli; nehala=nechala;*). Při psaní se použije znak, který je nadbytečný (*te/d' = ted'; nenanjdu= nenajdu; takhle dopadneme :?D =:-D*), objevuje se i nesprávné pořadí znaků (*co tam D:= :D;*). Ojediněle se objevuje i přenesení velkého písmena na znak následující (*DOradzila jsi v pohode?; CO ty Marto jak valcis se sockou?*).

Uživatelé překlepy opravují pouze tehdy, pokud by mohlo dojít k nedorozumění. A čím více se uživatelé znají, tím méně překlepy opravují. V těchto materiálech se opravy překlepů neobjevují vůbec.

2.4.5 Pravidla užití interpunkce

Interpunkce se v promluvách vyskytuje pouze ojediněle, ale oproti předchozím kategoriím mnohem častěji. Pokud uživatelé píšou delší sdělení (o více větách), snaží se čárku používat (*Ahoj Jůli :) hele prosím tebe, kdy jedeš zprátky? :) Nebo...ani neříkej, že už jsi jela :D*). Z ukázky je patrné nahrazování interpunkce emotikonem. Ale také čárka se v komunikaci uživatelů objevuje poměrně často. Toto tvrzení ovšem nelze říct o teče, která se v textech nevyskytuje vůbec. Konec sdělení uživatelé nevyznačují vůbec (*Bety ja to memam; Mozna se mi vybijte tel :D alestavim se s necim; Bety gratuluji, sikulka*), anebo jako ohraničení sdělení použijí emotikon.

⁴⁷ Jména vlastní jsou obvykle podstatná jména (samotná nebo společně s přívlastkem), která označují konkrétní osobu, věc, místo, zvíře, stát, území – odlišují jednu konkrétní věc od ostatních (určuje její jedinečnost) v rámci dané třídy.

⁴⁸Vlastní jméno = příjmení

2.4.6 Zmnožení interpunkčních znamének a emotikonů

Jak už bylo řečeno, zmnožení interpunkčních znamének má zvýrazňovat důraz sdělení (*ty ses sikulanejsikovnejsi!!!; ten pejsek prdí srdíčka!!!!*).

Na rozdíl od zmnožení interpunkčních znamének nemá zmnožení emotikonů zdůrazňovat sdělení, ale sílu emoce – pokud uživatele sdělení pobaví více, použije i více emotikonů (*aha :D:D:D; :D:D:D; Lidl XXL Tuzemák :D :D*).

(13)

M.B. 12.2.2015 9:25

Každý den jeden předmět :D:D:D

V komunikaci se objevuje zmnožení znaků, které by se spíše dalo označit jako překlep. Uživatel neměl zmnožení znaků v plánu, ale více nebo déle podržel manipulační klávesy. Díky tomu se znaménko do textu automaticky vloží vícekrát.

ale byla jsi hodně oopilá ne?:D

a takhle budu vypadat[...]

chtělo by to rozhodnoutt[...]

cca na 90Kč jednu;)

2.4.7 Morfologické chyby

Objevuje se chybné ohýbání slov.

tak já mám odjetý sérii za 20 s = tak já mám odjetou sérii za 20 s/ tak já mám odjetý série za 20 s

Protože jsem vařila od neděle snídaně, oběd a večeri = Protože jsem vařila od neděle snídaně, obědy a večere.

Milé dáma tak oznamuji [...] = Milé dámy, tak oznamuji.

Ojedinele se objeví i špatné skloňování zájmena já (*[...]me je to ve finaleuz asi vsechnojedno..; [...]* *tak to me přijde zatím docela uspesne :);me se ten plan libi :D*).

2.4.8 Lexikální prostředky

Slang

Objevují se i slangová slova (*státnice* = státní závěrečné zkoušky, [...]*že máme slučák se stavebkou* = stavební škola).

Zkratky

Podobně jako u předchozích skupin bývají zkratky užity velmi často, ale jedná se neustále o stejné. Nejfrekventovanější jsou různé obměny souhlasu „Jo“ (*jj; nj=nojo;tjn = to jo no*). Dále se objevuje zkratka *omg*⁴⁹ = Oh my God (*omg, tak soráč*) nebo zkratky elektronických zařízení (*Mozna se mi vybije tel.:D*).

Přejímání cizích slov

Přejímáním cizích slov se v odborných lingvistických časopisech zmiňuje poměrně hojně. V mých materiálech se však projevuje ojediněle. Objevují se nahodile jednotlivá anglická slovíčka (*no ale shit ;tak to je shit = hovno*⁵⁰; *Nice!*⁵¹ = pěkný; *Já chci být cool*⁵²! :D).

2.4.9 Emotikon

Téměř v každém sdělení se vyskytuje alespoň jeden emotikon a i v této kategorii se používá velmi často. Rozšířené verze smajlíků, které Facebook nabízí, se objevují jen ojediněle. Nejčastěji se v textu objevují emotikony:-) (*Tak super:); něco vymyslím :)* :-D (*My bereme, co je v akci :D; tobě se nic nelíbí :D*);-) (*Mam to za 3 ale mam ;-*); *Budu s tim pocitat ;-*) :-P (*další obchody netuším :-P;Nojo. Co naděláš :P*) :-* (*Jasny tak gratulace jestejednou :*; Užívejte vikendpandicky :**).

2.4.10 Stylizace mluveného projevu

Komunikace na internetu probíhá velmi rychle a občas nastane situace, kdy uživatel vkládá jeden příspěvek za druhým v rychlém sledu za sebou (např. během jedné minuty). Za důvod by bylo možné považovat, že odesílatel dává adresátovi najevo, že chce reagovat a adresát by ho tedy neměl přerušovat, nebo si odesílatel po odeslání textu uvědomil, že jej chce doplnit. Příkladem je rychlý sled sdělení například během jedné minuty, jak dodávají opět příklady z mých materiálů.

(14)

I.D. 12.2.2015 10:21

s kým?

⁴⁹ OMG (Oh my God) = Ó můj bože

⁵⁰Shit=hovadina; Je nutno podotknout, že uživatel nemyslel tento vulgární výraz, ale spíš něco ve smyslu, že je „to je špatně“.

⁵¹ Nice! = pěkný

⁵²Cool = v pohodě; Myslím, že v této komunikaci uživatel nemyslel doslovný překlad slova cool (=v pohodě),ale význam, který získal na internetové komunikaci, a to: být módní/být in.

jojo

nepamatuje si to

:D:D

Objevují se komunikační prvky jako oslovení nebo kontaktní slovíčka (*hej, mně je fajn; ou; hm?;Hmhm...*).

Velmi často se objevují, stejně jako v mluveném projevu, prvky obecné češtiny.

Mám totiž nějakou pošahanej zkrácenej [...]

Nic jinýho mi nezbejva; [...]

že se vezmem všichni mezi sebou = vezmeme

budu trpělivej = trpělivý

Tak prostě, každej si něco přinese.;)

Dalším specifickým rysem stylizace mluveného projevu je vynechání slov v promluvách (větách) mj. sloves. Uživatelé mezi sebou komunikují velmi rychle a vypisování celé věty se zdá být jako nadbytečné (zdržující) – pokud se jim sdělení jeví jako pochopitelné. Na příkladech ze zkoumaných komunikací uvádím, jak tato komunikace pak probíhá (bez sloves).

(15)

I.D. 10.2.2015 17:55

a co děláš?:D(=A co děláš? :D)

M.B. 10.2.2015 17:55

nehty, ty?:D(= Já dělám/lakuji nehty, co ty? :D)

I.D. 10.2.2015 17:56

posiluju :D(= Já posiluju :D)

(16)

J.K. 14.9.2014 21:01

sprcha :)(= Jdu do sprchy :))

M.B. 14.9.2014 21:02

Ok :)

J.K. 14.9.2014 21:20

Tu(= Jsem tu)

tak mi zase vyskocila

I v těchto materiálech se objevují přitakávací slovíčka, která jsou v psaném textu zcela nadbytečná. Ale právě tato slovíčka by se v mluveném projevu objevovala velmi často (*aha; no co; no; no to já vím;no jo; Fajn ja se ted jen nejak lekla :)*).

2.4.11 Posílání multimediálních souborů pomocí Facebooku

V neformální komunikaci prostřednictvím Facebooku jsem u této věkové kategorie zaznamenala jedno specifikum, a to časté posílání multimediálních souborů, mj. obrázků, souborů s psanými texty (nejčastěji pomocí Microsoft Office⁵³), odkazy na webové stránky, které zaujali odesílatele, hudební soubory atd.

2.5 Porovnání specifík neformální komunikace

Následující tabulka nabízí přehledné uspořádání nejčastějších specifík neformální komunikace, které se objevují ve zkoumaných materiálech. Tabulka obsahuje název specifického jevu a v následujících sloupcích objasňuje, jestli byla pro danou věkovou kategorii problematická, popřípadě jak často se specifický jev objevoval.

Tabulka 1: Přehled specifík neformální komunikace

Specifický jev	Základní škola	Střední škola	Vysoká škola
Fonetická stránka textu			
Záměna v kvantitě hlásek	<i>Objevuje se v malém množství</i>	<i>Objevuje se v malém množství</i>	<i>Objevuje se ve velkém množství</i>
Psaní bez diakritiky			
Psaní bez diakritiky	<i>Velmi časté</i>	<i>Velmi časté</i>	<i>Velmi časté</i>
Pravopisné chyby			
Problematika i/y	<i>Velmi problematická</i>	<i>Nejeví se problematicky</i>	<i>Nejeví se problematicky</i>
Redukce hláskových skupin	<i>Velmi problematická</i>	<i>Velmi problematická</i>	<i>Velmi problematická</i>
Problematika s/z	<i>Problematická</i>	<i>Nejeví se problematicky</i>	<i>Nejeví se problematicky</i>
Problematika velkých písmen	<i>Velmi problematická</i>	<i>Velmi problematická</i>	<i>Velmi problematická</i>
Překlepy			
Překlepy	<i>Velmi časté</i>	<i>Velmi časté</i>	<i>Velmi časté</i>
Opravy	<i>Téměř vůbec</i>	<i>Ojedíněle</i>	<i>Nevyskytují se</i>
Pravidla užití interpunkce			
Užití interpunkce	<i>Velmi problematické</i>	<i>Problematické</i>	<i>Méně problematické</i>

⁵³ Microsoft Office je kancelářský balík od americké firmy Microsoft. Jedná se o balík základních aplikací, které pomáhají s psaním různých textů (od běžně psaného textu po tabulkový text). Nejčastěji se používá Microsoft Word, což je textový procesor – napomáhá zpracovávat text.

Zmnožení interpunkčních znamének a emotikonů			
Zmnožení interpunkčních znamének	<i>Velmi časté (velká kvantita zmnožených znamének)</i>	<i>Časté (menší kvantita zmnožených znamének)</i>	<i>Velmi časté (kumulace 2-3zmnožených znamének)</i>
Zmnožení emotikonů	<i>Časté (velká kvantita zmnožených emotikonů)</i>	<i>Velmi časté (kumulace 2-3 zmnožených emotikonů)</i>	<i>Časté (kumulace 2-3 zmnožených emotikonů)</i>
Psaní velkými písmeny			
Psaní velkými písmeny	<i>Nevyskytuje se</i>	<i>Ojediněle</i>	<i>Nevyskytuje se</i>
Morfologické chyby			
Chybné skloňování slov	<i>Časté</i>	<i>Časté</i>	<i>Časté</i>
Lexikální prostředky			
Slang	<i>Časté</i>	<i>Časté</i>	<i>Časté</i>
Zkratky	<i>Ojediněle</i>	<i>Časté (více druhů zkratk)</i>	<i>Časté (kumulace stejných zkratk)</i>
Přejímání cizích slov	<i>Nevyskytuje se</i>	<i>Velmi ojediněle</i>	<i>Ojediněle</i>
Emotikon			
Užívání emotikonů	<i>Velmi časté</i>	<i>Velmi časté</i>	<i>Velmi časté</i>
Stylizace mluveného projevu			
Obecná čeština	<i>Velmi časté</i>	<i>Velmi časté</i>	<i>Velmi časté</i>
Kontaktové prostředky	<i>Velmi časté</i>	<i>Časté</i>	<i>Velmi časté</i>
Přítakávací slovíčka	<i>Velmi časté</i>	<i>Velmi časté</i>	<i>Velmi časté</i>
Fonetický přepis slov	<i>Velmi časté</i>	<i>Časté</i>	<i>Nevyskytuje se</i>
Posílání multimediálních souborů			
Posílání multimediálních souborů	<i>Nevyskytuje se</i>	<i>Ojediněle</i>	<i>Časté</i>

Zdroj: Vlastní zpracování

zmnožení interpunkčních znamének a emotikonů zjistíme také, ale objevuje se nižší počet znamének, obvyklá jsou dvě až tři stejná znaménka za sebou (*ty ses sikulanejsikovnejsi!!!;jauz,nemuzu :D:D*).

Psaní velkými písmeny se objevuje pouze u věkové kategorie střední školy.

V textu se objevují u všech tří věkových skupin podobné morfologické chyby, mezi nimiž nespátřuji velké rozdíly.

Rozdílnosti nalézáme v lexikálních prostředcích. Žáci základních škol zkratky užívají ojediněle, studenti středních škol často - používají nejvíce druhů zkratek ze všech vybraných věkových skupin. U vysokoškolských studentů zkratky zaznamenáváme také často, ale jejich používání se omezuje na kumulaci stejných zkratek. Očekávaný specifický rys internetové komunikace, a to přejímání cizích slov, se ve zkoumaných materiálech objevuje minimálně. Žáci základních škol neužívají cizí slovíčka vůbec, studenti středních škol občas cizí slovo použijí (hlavně anglické), výrazněji než předcházející dvě skupiny cizí slova užívají vysokoškoláci. U psaní bez diakritiky nejsou patrné větší rozdíly mezi věkovými kategoriemi.

Užívání emotikonů je u všech kategorií stejné. Neobjevují se žádné výrazné rozdíly.

V kategorii stylizace mluveného projevu se většinou neobjevují rozdíly mezi věkovými kategoriemi. Nápadné odlišnosti nalezneme pouze u psaní slov podle fonetického přepisu, čehož se nejčastěji dopouštějí žáci základních škol a nejméně studenti škol vysokých.

Posílání multimediálních souborů nejvíce využívají vysokoškoláci, středoškoláci ojediněle a základní škola této možnosti nevyužívá vůbec.

2.5.2 Přejímání cizích slov a zkratky

Zajímavé je, že ač se dosavadní lingvistické publikace (především články v odborných časopisech) zabývající specifiky komunikace prostřednictvím internetu velmi intenzivně věnují přejímáním cizích slov, v mých zkoumaných materiálech byla tato problematika zastoupena jen okrajově. Ojediněle se objevovala slova z anglického jazyka, ale vyskytovala se v zanedbatelném množství. Prakticky to samé lze říct o zkratkách používaných v internetové komunikaci. Zkratky se objevovaly, ale jednalo se opakovaně o stejné. Velmi mě to překvapilo, protože po nastudování odborné literatury k danému tématu se zdálo, že přejímání cizích slov a zkratky by měly patřit k nejméně frekventovanějším specifikům internetové komunikace. Myslím si, že tyto dva zajímavé jevy se v mých zkoumaných materiálech nevyskytují z jednoduchého důvodu

– komunikující uživatelé vždy vědí, kdo je autorem textu a kdo jej přijímá. Nemusí uživatele zaujmout, aby s ním zahájil konverzaci. Znají se a potřebují nebo chtějí spolu komunikovat. Jde o velký rozdíl oproti např. chatu, kdy komunikující téměř nikdy nevědí, s kým danou konverzaci povedou. Aby s někým konverzaci vést začali, musí daného uživatele získat – mj. psaním velkými písmeny, užitím cizích jazyků nebo používáním zkratk.

Závěr

Cílem této práce bylo sestavit přehledný materiál zachycující specifika neformální komunikace prostřednictvím internetu z lingvistického pohledu.

V úvodní části práce se věnuji vlivu internetové komunikace na mladistvé účastníky a zmiňuji její klady i zápory.

V teoretické části práce byl vymezen pojem komunikace, dále její funkce a typy. Následovalo seznámení s internetovou komunikací, charakteristikou jejích specifik a průběhu. V rámci kapitol Internetová komunikace byly vysvětleny základní pojmy a byla charakterizována základní pravidla komunikace na internetu. V kapitole Druhy internetové komunikace přibližuje práce základní typy komunikace, která může na internetu probíhat. V bakalářské práci byly popsány obecné vlastnosti internetové komunikace, její průběh a různé typy (e-mail, diskusní skupina, chat). Přínos této bakalářské práce spatřuji v přiblížení problematiky neformální komunikace přes webový systém Facebook. V kapitole věnující se tomuto fenoménu se pokouším popsat, co vlastně Facebook znamená, jak na něm tráví mladiství (i nemladiství) uživatelé svůj volný čas, co všechno nabízí a jak se snaží udržet uživatele „pořád online na jednom (stejném) místě“. Dále charakterizuji komunikaci, která přes webový systém Facebook probíhá. V teoretické části práce také představuji stěžejní publikace a články (především obsažené v časopisech Naše řeč a Čeština doma a ve světě), které se problematikou internetové komunikace zabývají, a jmenuji hlavní problémy, jež jsou v těchto publikacích a článcích rozebírány.

V praktické části pak analyzuji shromážděný materiál – a to ve třech věkových kategoriích (základní škola, střední škola, vysoká škola). Podle těchto věkových skupin také dělím praktickou část bakalářské práce do tří kapitol, v nichž pak přibližuji specifika neformální komunikace prostřednictvím internetu. U všech skupin se jedná o přibližně stejnou šablonu, která se obměňuje, pokud se daný jev v materiálech, jež k dané kategorii mám, objevuje, či ne. V této části práce sleduji různé jevy napříč všemi plány jazyka (fonetickou, gramatickou, morfologickou, lexikální, stylistickou rovinu).

Jako hlavní přínos spatřuji podkapitulu „Role „žlutého obličejce“ v textu“ a „Rozpad věty – absence typických znaků věty“. Zde práce odhaluje další možný význam pro emotikon – náhradu za interpunkci.

Je nutné podotknout, že internetová komunikace neovlivňuje pouze specifika z pohledu lingvistického – i když pravopis českého jazyka „trpí“ tímto fenoménem nejvíce, ale že tento typ komunikace má vliv i na jiné aspekty lidského bytí. Ovlivňuje

lidské chování, myšlení a dokonce osobní komunikaci mladých lidí. Dokladem toho může být i používání „internetového jazyka“ v běžné komunikaci, kdy komunikující užívají zkratky místo celých slov nebo neschopnost adekvátně reagovat na podnět, protože podle filozofie internetu „je přeci času dost“, a když neodpovím hned, odpovím za chvíli, až si danou situaci promyslím. Jenže to v běžném životě v mnoha situacích nelze. Myslím si, že toto je jeden z největších problémů současné komunikace prostřednictvím internetu. Existuje reálné riziko, že si mladiství uživatelé nebudou poté vědět rady v normální osobní komunikaci.

Seznam literatury

Seznam literatury

- ARGYLE, M., TROWER, P. *Person to Person ways of communicating*. London: Harper & Row Publishers, 1979.
- ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, 381 s. ISBN 978-807-1069-614.
- ČMEJRKOVÁ Světla, Martin Havlík JANA HOFFMANOVÁ, Olga MÜLLEROVÁ a Jiří ZEMAN. *Styl mediálních dialogů: The style of media dialogues*. 1. vyd. Praha: Academia, 2013, 314 pages. ISBN 80-200-2267-8.
- ČMEJRKOVÁ, Světla. *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. 1. vyd. Praha: Academia, 1996, 259 s. ISBN 80-200-0589-7.
- ČMEJRKOVÁ, Světla. E-čeština. In: *Čeština doma a ve světě*. Praha 2006, roč. 14, č. 1-4, s. 4-15
- DIVÍNOVÁ, Radana. *Cybersex: forma internetové komunikace*. 1. vyd. Praha: Triton, 2005, 167 s. ISBN 80-725-4636-8.
- GILLERNOVÁ, Ilona a Jiří BURIÁNEK. *Základy psychologie, sociologie: základy společenských věd pro střední školy*. 3. vyd. Praha: Fortuna, 2001, 157 s. Základy společenských věd, I. ISBN 80-716-8749-9.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. 4. vyd., V Portálu 1. Ilustrace Karel Nepraš. Praha: Portál, 2010, 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.
- HLADKÁ, Zdeňka. Cizojazyčné prvky v korespondenci mladých lidí. In: *Naše řeč*. 2003, roč. 86, č. 5, s. 241-250, ISSN 0027-8203.
- HLADKÁ, Zdeňka. Pravopis v současné korespondenci mladých lidí (na materiálu tradičních dopisů, e-mailů a SMS). In: *Naše řeč*. Praha, 2006, roč. 89, č. 2, s. 73-88, ISSN 0027-8203.
- HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a--: současná situace stylistiky*. 1. vyd. Praha: Trizonia, 1997, 200 p. ISBN 80-855-7367-9.
- JANDOVÁ, Eva. *Čeština na www chatu*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2006, 262 s. ISBN 80-736-8253-2.

- JANDOVÁ, Eva. *Konverzace na www chatu*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007 [i.e. 2006], 175 s. ISBN 80-736-8254-0.
- KONEČNÁ, Martina. *Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci Katedra žurnalistiky SPECIFIKA INTERNETOVÉ KOMUNIKACE V PROSTŘEDÍ WEBOVÉHO CHATU*. Olomouc, 2011. Dostupné z: http://www.academia.edu/5619698/BDP_Konen_Specifika_internetov_komunikace_v_prosted_webov. Bakalářská diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. Petra CHVOJKOVÁ.
- MŽOURKOVÁ, Hana. Postoje k pravopisu v diskusích na internetu. *Čeština doma a ve světě*. Praha: Filozofická fakulta UK v Praze, centrum pro DeskToppublishing, 2006, roč. 14, s. 1-4, ISSN 1210-9339.
- PRAVDOVÁ, Markéta. Psaní velkých písmen v češtině – výsledky dotazníkového šetření. In: *Naše řeč*. Praha, 2013, roč. 96, č. 1, s. 1-16, ISSN 0027-8203.
- PROKŠOVÁ, Hana. O novém českém slovese lajkovat. In: *Naše řeč*. Praha, 2012, roč. 95, č. 2, s. 109-112, ISSN 0027-8203.
- REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-717-8926-7.
- SVOBODOVÁ, Diana. Cizojazyčné lexikální přejímky v komunikaci na chatu. In: *Naše řeč*. Praha, 2007, roč. 90, č. 2, s. 67-80, ISSN 0027-8203.
- TEGZE, Oldřich. *Neverbální komunikace: [co vám prozradí lidské chování a jednání, a jak toho využít]*. 1. vyd. Praha: ComputerPress, 2003, ix, 482 s. ISBN 80-251-0183-5.
- UKAŠÍKOVÁ, Lada. *Význam komunikace prostřednictvím sociálních sítí pro žáky 2. stupně ZŠ*. České Budějovice, 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita. Vedoucí práce Miroslav Procházka.
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 319 s. ISBN 80-717-8998-4.

Internetové zdroje

- BEDNÁŘ, Vojtěch. Neformální komunikace: jako pomocník řízení. In: *Slideshare* [online]. LinkedIn, © 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/aveius/neformln-komunikace>.

- Co je to Fotokoutek?. In: FÚSIKOVÁ. *Fotokoutek Příbram* [online]. Copyright Square design 2015. Příbram, 2015 [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://fotokoutekpribram.cz/co-je-fotokoutek/>.
- Company-info. *Newsroom* [online]. Facebook, 2015 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <https://newsroom.fb.com/company-info/https://newsroom.fb.com/company-info/>.
- Efektivní komunikace v organizaci: JAK SE EFEKTIVNĚ DOMLUVIT A ZÍSKAT INFORMACE. In: [online]. [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ArkS-Cav7CoJ:uem.vscht.cz/sites/default/files/adresar-predmetu/1.tema_-efektivni_komunikace_v_organizaci.docx+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz.
- Facebook přidal na web samolepky, mají i komerční potenciál. In: *Marketing Journal* [online]. FocusAgency, s.r.os.r.o., Copyright © 2004-2013 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: http://www.m-journal.cz/cs/aktuality/facebook-pridal-na-web-samolepky--maji-i-komercni-potencial__s288x9956.html.
- Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze: Ústav českého jazyka a teorie komunikace. *Čeština doma a ve světě* [online]. ©2011 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://ucjtk.ff.cuni.cz/node/444>.
- IDNES.cz. Yetti má přístup k internetu [online]. 2003-01-28 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/yetti-ma-pristup-k-internetu-diy-/zahranicni.aspx?c=A030128_121641_vedatech_mad.
- Iprima.cz. ŠOK! Nina Dobrev opouští Upíří deníky!: Přečtěte si její důvody i emotivní rozloučení. In: *Prima Style* [online]. 2015. vyd. [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://style.iprima.cz/celebrity/sok-nina-dobrev-opousti-upiri-deniky-precete-si-jeji-duvody-i-emotivni-rozloucení>.
- *Jazyková poradna*. Ústav pro jazyk český AV ČR [online]. Akademie věd ČR [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.ujc.cas.cz/jazykova-poradna/>.
- Neverbální a verbální komunikace. In: *RozvojPedagoga.EU: Vzdělávací moduly* [online]. TEACH TEAM s.r.o., © 2010 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://rozvojpedagoga.eu/moduly/m3/2-4-neverbalni-a-verbalni-komunikace-komunikace.html>.

- *Neverbální komunikace* [online]. © InteractiveInvestment, 2010 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.neverbalni-komunikace.cz/>.
- Překladač Google. *Google: Česká RepublikaRepublika* [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <https://translate.google.cz/>.
- Samolepky z Facebooku. In: *Objevit.cz: IT magazín, zprávy a novinky ze světa IT* [online]. 2013 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://objevit.cz/samolepky-z-facebooku-t35801>.
- Ústav pro jazyk český AV ČR. *Naše řeč. Ústav pro jazyk český AV ČR* [online]. ©2011 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/index.php>.
- Ústav pro jazyk český AV ČR. *ŠOK! Nina Dobrev opouští Upíří deníky!: Přečtěte si její důvody i emotivní rozloučení. In: Prima Style* [online]. 2015. vyd. [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://style.iprima.cz/celebrity/sok-nina-dobrev-opousti-upiri-deniky-precete-si-jeji-duvody-i-emotivni-rozlouceni>.

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1: Úvodní strana Facebooku před přihlášením.

Příloha č. 2: Úvodní strana Facebooku po přihlášení na účet.

Příloha č. 3: Ukázka komunikace s několika uživateli najednou (pomocí chatu).
Uživatel si sám určí, zda je schopen udržet komunikaci s několika různými komunikanty.

Příloha č. 4: Ukázky 2 druhů SAMOLEPEK (č.1 - Biscuit in Love, Ghostbot;
č. 2 - DespicableMe 2).

Příloha č. 5: Ukázka základních 21 emotikonů, které nabízí Facebook.

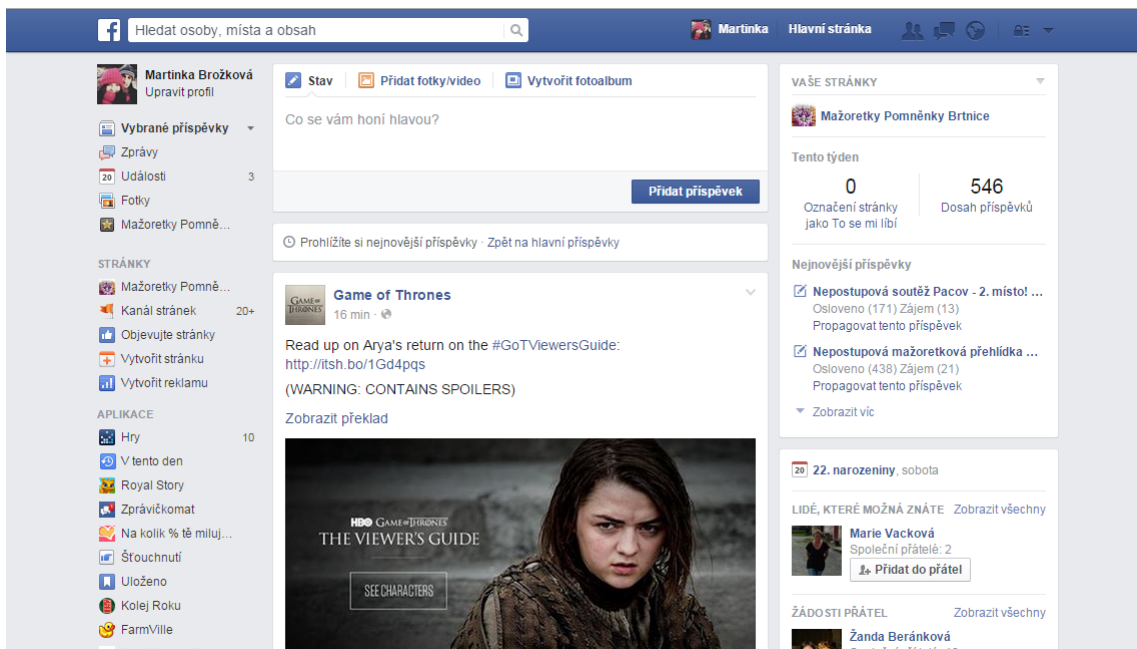
Příloha č. 1: Úvodní strana Facebooku před přihlášením.

The image shows a screenshot of the Facebook homepage in a web browser. The browser's address bar displays the URL: <https://www.facebook.com/index.php?stype=lo&jlou=Aff9ZvUlajO3MxHfwmHMgUft0h2xvIR3oUKAzseHi2dJyDZ6bKAhU3H9G8b0hsGmO9e8rC>. The browser's tab is titled "Vítejte na Facebooku - 2x". The Facebook logo is prominently displayed in the top left corner of the page. To the right of the logo, there are input fields for "E-mail/telefon" and "Heslo", along with a "Přihlásit se" button and a link for "Zůstat přihlášen(a)". Below the login fields, there is a promotional message: "Odcházíte? Zůstaňte připojeni. Navštivte web facebook.com ve svém mobilním telefonu." accompanied by an image of a smartphone and a button that says "Získejte aplikaci Facebook Mobile". The main content area is titled "Zaregistrovat se" with the subtext "Facebook byl, je a bude zdarma." Below this, there are several input fields: "Jméno" and "Příjmení", "E-mail nebo číslo mobilního telefonu", "Zadejte e-mail nebo číslo mobilu znovu", and "Nové heslo". There is also a "Datum narození" section with dropdown menus for "Den", "Měsíc", and "Rok", and a note: "Proč musím uvést svoje datum narození?". Below the date fields, there are radio buttons for "Žena" and "Muž". At the bottom of the registration form, there is a small disclaimer: "Kliknutím na Zaregistrovat se vyjadřujete souhlas s informacemi v oddíle Podmínky a potvrzujete, že jste přečetli Zásady používání dat, včetně Použití souborů cookie." and a green "Zaregistrovat se" button.

Dostupné z: <https://www.facebook.com/>.

Příloha č. 2: Úvodní strana Facebooku po přihlášení na účet⁵⁴

The screenshot shows the Facebook home page for a user named Martinka. The interface is in Czech. At the top, there is a search bar and navigation options. The main content area features a post from 'Game of Thrones' with a video player and a link to a viewer's guide. The right sidebar displays the user's profile statistics, including the number of posts and likes, and a list of recent posts from friends.

Search: Hledat osoby, místa a obsah

Profile: Martinka | Hlavní stránka

Left sidebar (Navigation):

- Martinka Brožková (Upravit profil)
- Vybrané příspěvky
- Zprávy
- Události (3)
- Fotky
- Mažoretky Pomně...
- STRÁNKY
- Mažoretky Pomně...
- Kanál stránek (20+)
- Objevujte stránky
- Vytvořit stránku
- Vytvořit reklamu
- APLIKACE
- Hry (10)
- V tento den
- Royal Story
- Zprávičkomat
- Na kolik % tě miluj...
- Štouchnutí
- Uloženo
- Kolej Roku
- FarmVille
- Best Friends Forever

Main Content:

Stav | Přidat fotky/video | Vytvořit fotoalbum

Co se vám honí hlavou?

Přidat příspěvek

Prohlížíte si nejnovější příspěvky - Zpět na hlavní příspěvky

Game of Thrones (16 min)

Read up on Arya's return on the #GoTViewersGuide:
<http://itsh.bo/1Gd4pqs>
(WARNING: CONTAINS SPOILERS)

Zobrazit překlad

Right sidebar (VAŠE STRÁNKY):

Mažoretky Pomněnky Brtnice

Tento týden

0 Označení stránek jako To se mi líbí

546 Dosah příspěvků

Nejnovější příspěvky

- Nepostupová soutěž Pacov - 2. místo! ...
Osloveno (171) Zájem (13)
Propagovat tento příspěvek
- Nepostupová mažoretková přehlídka ...
Osloveno (438) Zájem (21)
Propagovat tento příspěvek

22. narozeniny, sobota

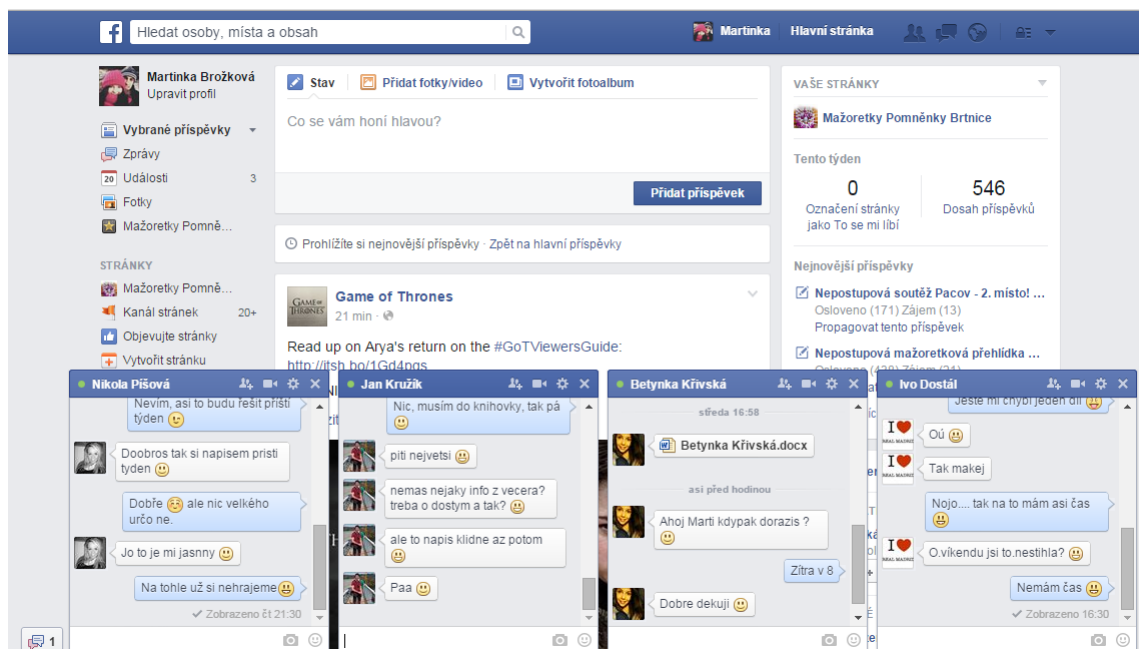
LIDÉ, KTERÉ MOŽNĚ ZNÁTE

- Marie Vacková
Společní přátelé: 2
Přidat do přátel
- Žanda Beránková
Společní přátelé: 18

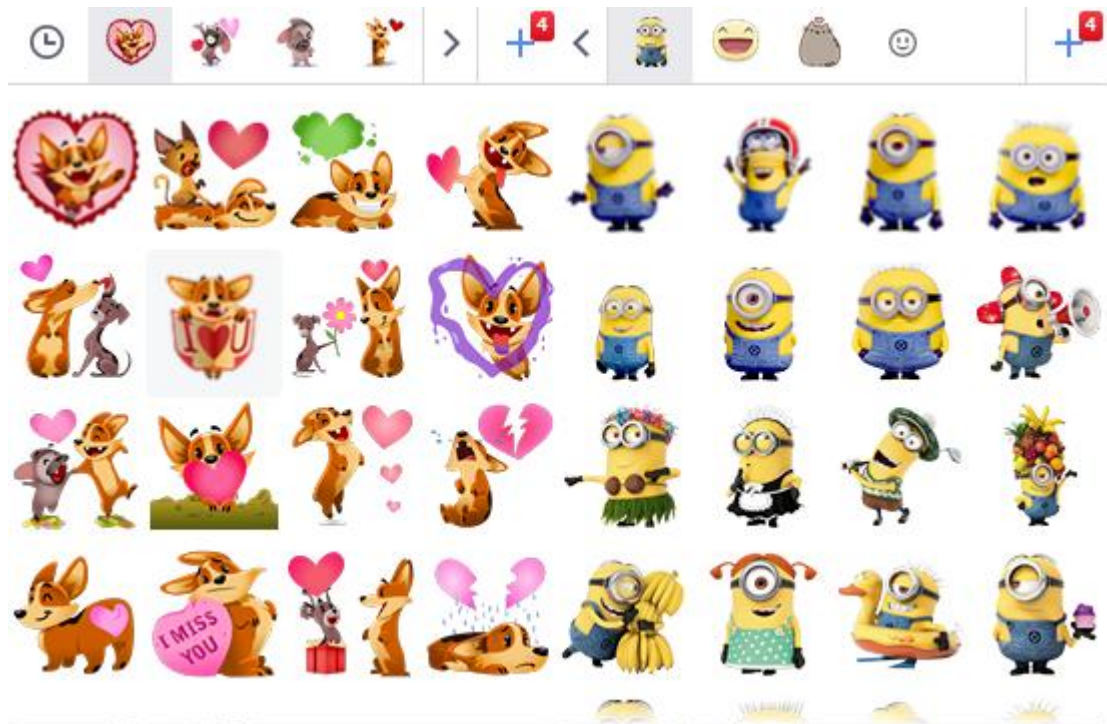
Dostupnéz: <https://www.facebook.com/>.

⁵⁴ Tato hlavní stránka je pro každého uživatele stejná, mění se pouze její obsah.

Příloha č. 3: Ukázka komunikace s několika uživateli najednou (pomocí chatu). Uživatel si sám určí, zda je schopen udržet komunikaci s několika různými komunikanty.

Příloha č. 4: Ukázky 2 druhů SAMOLEPEK (č.1 - Biscuit in Love, Ghostbot; č.2 - DespicableMe 2)

Příloha č. 5: Ukázka základních 21 emotikonů, které nabízí Facebook

	: -)	- usmívající se obličej
	:- (- smutný obličej
	:-P	- obličej vyplazující jazyk
	:-D	- obličej s pusou od ucha k uchu
	:-O	- obličej s otevřenou pusou (divící se)
	;-)	- mrkající obličej
	:v	-obličej, který má otevřenou pusou a něco „jí“
	>: (- obličej se zavřenýma očima (nelibost)
	:-/	- naštvaný obličej
	:'(- plačící obličej
	^_^	- obličej, smějící se od „ucha k uchu“
	8-)	- obličej s dioptrickými brýlemi
	B	- obličej se slunečními brýlemi
	<3	- srdíčko
	3:)	- ďábel
	O:-)	- andílek
	-_-	- obličej s neutrálním výrazem
	o.O	- divící se obličej
	:3	- obličej, kterému se něco moc líbí
	>:o	- obličej, kterému se něco moc nelíbí
	(y)	- palec nahoru (znaménko pro tlačítko „To se mi líbí“)